

ข้อมูลทั่วไป

ตารางแสดงข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	1,670	(58.4)
1.2 หญิง	1,190	(41.6)
รวม	2,860	(100.0)
2. วุฒิการศึกษา		
2.1 ประถมศึกษา	867	(30.3)
2.2 มัธยมศึกษา	780	(27.3)
2.3 อนุปริญญา	732	(25.6)
2.4 อุดมศึกษา	481	(16.8)
รวม	2,860	(100.0)
3. อายุ		
3.1 18-25 ปี	836	(29.2)
3.2 36-45 ปี	912	(31.9)
3.3 46-55 ปี	780	(27.3)
3.4 56 ปีขึ้นไป	332	(11.6)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
4.1 รับจ้าง	766	(26.8)
4.2 เกษตรกร	732	(25.6)
4.3 ทำงานโรงงาน	380	(13.3)
4.4 ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	565	(19.8)
4.5 งานเอกชนรับเงินรายเดือน	417	(14.6)
รวม	2,860	(100.0)
5. รายได้/เดือน		
- น้อยกว่า 10,000 บาท	927	(32.4)
- 10,000-20,000 บาท	832	(29.1)
- 20,001-40,000 บาท	650	(22.7)
- มากกว่า 40,000 บาท	451	(15.7)
รวม	2,860	(100.0)

ตารางแสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 1,670 คน คิดเป็นร้อยละ 58.4 มีวุฒิการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 867 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีอายุในช่วง 36-45 ปี จำนวน 912 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 760 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 927 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535
ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
1. การตัดสินใจเลือกตั้งพรรคหรือบุคคล		
- พรรค	1,071	(37.4)
- บุคคล	959	(33.5)
- ทั้งพรรคและบุคคล	830	(29.1)
รวม	2,860	(100.0)
2. พรรคที่มีการแข่งขันและได้รับความสนใจ (เรียงตามลำดับ 1 ถึง 3)		
- ชชาติพัฒนา	2,290	(32.7)
- เอกภาพ	2,273	(32.5)
- ประชาธิปัตย์	1,496	(21.4)
- มวลชน	70	(1.0)
- กิจสังคม	186	(2.7)
- เสรีธรรม	166	(2.4)
- ความหวังใหม่	513	(7.3)
รวม	6,994	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
3. การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรค		
- ชำติพัฒนา	765	(26.7)
- เอกภาพ	1,560	(54.4)
- ประชาธิปัตย์	180	(6.3)
- มวลชน	192	(6.7)
- กิจสังคม	31	(1.1)
- เสรีธรรม	86	(3.0)
- ความหวังใหม่	46	(1.6)
รวม	2,860	(100.0)
4. (เฉพาะผู้เลือกผู้สมัครจากพรรคเอกภาพ)		
เหตุผลการไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคชาติพัฒนา		
- ไม่ชอบบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง	513	(32.9)
- ไม่ชอบพรรคชาติพัฒนา	651	(41.7)
- ไม่รู้จักบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง	396	(25.4)
รวม	1,560	(100.0)
5. (เฉพาะผู้เลือกผู้สมัครจากพรรคชาติพัฒนา)		
เหตุผลการไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเอกภาพ		
- ไม่ชอบบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง	260	(33.9)
- ไม่ชอบพรรคเอกภาพ	290	(37.9)
- ไม่รู้จักบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง	215	(28.1)
รวม	765	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
6. (เฉพาะผู้เลือกผู้สมัครจากพรรคชาติพัฒนา)		
เหตุการณ์เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคชาติพัฒนา		
- ตัดสินใจด้วยตนเอง	450	(58.8)
- ได้รับการแนะนำจากผู้อื่น	175	(22.9)
- เพราะได้รับเงินจากผู้สมัคร	81	(10.6)
- ชอบเป็นการส่วนตัว	59	(7.7)
รวม	765	(100.0)
7. (เฉพาะผู้เลือกผู้สมัครจากพรรคเอกภาพ)		
เหตุการณ์เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเอกภาพ		
- ตัดสินใจด้วยตนเอง	926	(59.4)
- ได้รับการแนะนำจากผู้อื่น	182	(11.7)
- เพราะได้รับเงินจากผู้สมัคร	157	(10.1)
- ชอบเป็นการส่วนตัว	295	(18.9)
รวม	1,560	(100.0)
8. ความพอใจที่พรรคชาติพัฒนา ซึ่งมีผู้นำท้องถิ่น		
ให้การสนับสนุนไม่ได้รับเลือกตามความคาดหวัง		
- พอใจ	1,528	(53.4)
- พอใจมาก	502	(17.6)
- ไม่พอใจ	830	(29.0)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
9. ความพอใจที่พรรคเอกภาพได้รับการเลือกตั้ง ในเขต 2 รวม 2 คน (ในจำนวน 3 คน)		
- พอใจ	1,260	(44.1)
- พอใจมาก	980	(34.3)
- ไม่พอใจ	620	(21.7)
รวม	2,860	(100.0)
10. พรรคมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ชำติพัฒนา	1,786	(44.5)
- เอกภาพ	1,240	(30.9)
- ประชาธิปัตย์	296	(7.4)
- มวลชน	112	(2.8)
- กิจสังคม	248	(6.2)
- เสรีธรรม	76	(1.9)
- ความหวังใหม่	259	(6.4)
รวม	4,017	(100.0)
11. การเลือกตั้งกับบุคคล		
- อุทัย พิมพ์ใจชน	1,560	(54.5)
- สันธยา คุณปลื้ม	765	(26.7)
- อื่น ๆ	535	(18.7)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
12. (เฉพาะผู้เลือกนายอุทัย พิมพ์ใจชน) เหตุผลในการเลือก		
- เคยเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีประวัติการต่อสู้เพื่อจัดการมาแล้ว	445	(28.5)
- เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนมาก	696	(44.6)
- เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอุดมการณ์	419	(26.9)
รวม	1,560	(100.0)
13. (เฉพาะผู้เลือกนายสนธยา คุณปลื้ม) เหตุผลในการเลือก		
- เป็นคนรุ่นใหม่มีความคิดอ่านดี	360	(47.1)
- เป็นบุตรของผู้นำท้องถิ่นกล้าทำจริง	312	(40.8)
- เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนมาก	93	(12.2)
รวม	765	(100.0)
14. ผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง		
- กำนัน	671	(23.5)
- ผู้ใหญ่บ้าน	380	(13.3)
- ผู้นำท้องถิ่น	683	(23.9)
- เพื่อน ๆ	1,126	(39.4)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
15. เหตุผลการเชื่อคำแนะนำ		
- ความเกรงใจ	210	(7.3)
- ความสนิทสนมใกล้ชิด	315	(11.0)
- ตรงกับใจตนเอง	1,012	(35.4)
- มีเหตุผลดี	671	(23.5)
- ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วย	652	(22.8)
รวม	2,860	(100.0)
16. ปัจจัยประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง		
- ตัวบุคคลผู้สมัคร	1,072	(37.5)
- พรรคที่สังกัด	935	(32.7)
- พิจารณาทั้งพรรคและตัวบุคคลรวมกัน	853	(29.8)
รวม	2,860	(100.0)
17. เหตุผลการตัดสินใจลงคะแนนตัวบุคคล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- เป็นคนรู้จักกัน/ เป็นญาติ	310	(6.2)
- ได้รับประโยชน์ตอบแทน	211	(4.2)
- เป็นคนมีประวัติดีมีประสบการณ์	1,460	(29.2)
- เคยฟังพวาอาศัยกัน	201	(4.0)
- เป็นคนมีฐานะดี	190	(3.8)
- จะเป็นที่ฟังได้หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น	1,010	(20.2)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- รักชอบกันเป็นการส่วนตัว	256	(5.1)
- เป็นคนซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ทางการเมือง และอยู่พรรคที่ดี	1,370	(27.4)
รวม	5,008	(100.0)
18. เหตุผลการตัดสินใจลงคะแนนเพราะพรรค		
- พรรคนี้มีนโยบายดี	980	(34.3)
- พรรคนี้มีกาจ่ายค่าตอบแทน	196	(6.9)
- พรรคนี้มีโอกาสเป็นรัฐบาล	618	(21.6)
- พรรคนี้มีหัวหน้าพรรคดีมีอุดมการณ์	1,066	(37.3)
รวม	2,860	(100.0)
19. ผู้นำท้องถิ่นและผลต่อการตัดสินใจในการ ลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง		
- มีผลมาก	383	(13.4)
- มีผลบ้าง	1,012	(35.4)
- ไม่มีผลเลย	1,465	(51.2)
รวม	2,860	(100.0)
20. ผู้นำท้องถิ่นและผลต่อการตัดสินใจไม่เลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นบุคคลที่ได้รับการ สนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น		
- ไม่ชอบพรรคที่สังกัด	920	(32.2)
- ไม่ชอบพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคล ในพรรค	850	(29.7)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่ชอบตัวผู้สมัครและกลุ่มผู้สนับสนุน	1,090	(38.1)
รวม	2,860	(100.0)
21. วิธีการที่ผู้นำท้องถิ่นใช้เพื่อชักจูงให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนคือ		
- การโฆษณาประชาสัมพันธ์	860	(30.1)
- การจัดบริการเพื่อความสะดวกในการไปลงคะแนน	450	(15.7)
- การแจกเงินโดยผ่านหัวคะแนน	780	(27.3)
- การเสนอเงื่อนไขสร้างสาธารณประโยชน์	770	(26.9)
รวม	2,860	(100.0)
22. การเลือกตั้งที่ผ่านมากับการแจกเงิน		
- ให้ผู้นำท้องถิ่นนำมาแจก	566	(19.8)
- ให้หัวคะแนนเป็นผู้แจก	1,560	(54.5)
- การทำบัญชีรายชื่อผู้ที่ได้รับแจก	213	(7.4)
- การฝากให้บุคคลที่ใกล้ชิด/เคารพมาแจก	512	(18.2)
รวม	2,860	(100.0)
23. ใช้อัตรากำไรเงินเพื่อไปลงคะแนน		
- อัตราน้อย		
น้อยกว่า 200 บาท	1,270	(44.4)
200-400 บาท	850	(29.7)
มากกว่า 400 บาท	770	(26.9)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- ทั้งหมด		
น้อยกว่า 500 บาท	820	(28.7)
500-1,000 บาท	930	(32.5)
มากกว่า 1,000 บาท	1,110	(38.8)
รวม	2,860	(100.0)
24. การเลือกระหว่างผู้แจกลีขง เงิน ทอง กับผู้ไม่แจก		
- เลือกผู้แจกลีขง เงิน ทอง	890	(31.1)
- เลือกผู้ไม่แจกลีขง เงิน ทอง	1,970	(68.9)
รวม	2,860	(100.0)
25. (เฉพาะผู้เลือกผู้แจกลีขง เงิน ทอง) เหตุผลในการเลือกผู้แจกลีขงเงินทองเพราะ		
- เงินคือพระเจ้าทุกคนต้องการ	86	(9.7)
- ผู้แจกกล้าลงทุนและช่วยเหลือคนด้วย	160	(18.0)
- ตั้งใจเลือกคนนี้อยู่แล้ว ไม่แจกก็เลือก	290	(32.6)
- รับมาแล้ว ถ้าไม่เลือกกลัวบาป เป็นหนี้บุญคุณ	180	(20.2)
- เป็นคนที่ตั้งใจทำงานเหมาะสมกว่าคนอื่น	174	(19.6)
รวม	890	(100.0)
26. (เฉพาะผู้เลือกผู้ไม่แจกลีขง เงิน ทอง) เหตุผลในการเลือกผู้ไม่แจกลีขงเงินทอง เพราะ		
- สงสารเป็นเป็น คนจนไม่มีเงินแจก	97	(4.9)
- เป็นคนดี สุจริต จริงใจ ไม่กอบโกย	693	35.2)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- ก้าวผู้แจกลีงของ เงิน ทอง เรียกทุนคีน ภายหลัง	560	(28.4)
- ไม่อยากส่งเสริมคนแจกลีงของ เงิน ทอง เงินไม่สำคัญ	620	(31.5)
รวม	1,970	(100.0)
27. เหตุผลที่ไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้นำ ท้องถิ่น		
- ไม่ชอบผู้สมัคร	875	(44.6)
- ไม่ชอบพรรคการเมืองของผู้สมัคร	1,085	(55.4)
รวม	1,960	(100.0)
28. เหตุผลการเลือกตั้งของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นแพ นายอภัย พิมพ์ใจชน		
- กระแสประชาธิปไตยมาแรง	1,550	(54.2)
- มีการป้องกันข้อลิตธิ ขายเสียงได้ผล	778	(27.2)
- สงสารนายอภัย พิมพ์ใจชน	290	(10.1)
- นายอภัย พิมพ์ใจชน แจกเงินมากกว่า	242	(8.5)
รวม	2,860	(100.0)
29. การให้ทางราชการช่วยเหลือเพื่อไม่ต้องเลือก ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้นำท้องถิ่นสนับสนุน		
- จ่ายค่าตอบแทนเมื่อไปลงคะแนนเลือกตั้ง	226	(7.9)
- จัดพาหนะเพื่อเดินทางไปเลือกตั้ง	318	(11.1)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบ กฎหมาย เกี่ยวกับการคงอยู่ในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	637	(22.3)
- การกำหนดโทษอย่างแน่นอนชัดเจนต่อ ผู้ผิดกฎหมายเลือกตั้ง	996	(34.8)
- การบริการข่าวสารข้อมูลให้ทั่วถึง ถูกต้อง	683	(23.9)
รวม	2,860	(100.0)

30. เหตุผลการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นคนดี	1,280	(23.3)
- มีการศึกษาดี/มีความรู้	1,050	(19.1)
- มีประวัติดี (การทำงาน, ครอบครัว)	702	(12.8)
- มีอิทธิพลคุ้มครองตนได้	230	(4.2)
- มีฐานะร่ำรวย	89	(1.6)
- เคยแก้ปัญหาข้อเดือดร้อนให้ส่วนรวม	590	(10.8)
- ชอบพรรคที่สังกัด	370	(6.7)
- ให้สิ่งของตอบแทน	65	(1.2)
- ช่วยเหลือ/ส่งสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์	720	(13.1)
- เคยให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ	210	(3.8)
- ให้เงินตอบแทนเมื่อไปเลือกตั้ง	56	(1.0)
- จัดหาพาหนะรับส่งวันไปเลือกตั้ง	61	(1.1)
- หัวคะแนนแนะนำให้เลือกตั้ง	12	(0.2)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
- ผู้นำท้องถิ่นบอกให้เลือก (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน)	32	(0.6)
- ญาติขอร้องให้เลือก	20	(0.4)
รวม	5,487	(100.0)
31. (เฉพาะผู้ไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับ		
การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น) เหตุผลที่ไม่เลือก		
- กลัวว่าเมื่อได้รับเลือกเข้าไปจะมาสสร้าง		
อิทธิพลเพิ่มขึ้น	770	(39.3)
- กลัวว่าเมื่อได้รับเลือกเข้าไปจะทุจริตและ		
โกงกิน	580	(29.6)
- ไม่มีความรู้	56	(2.9)
- มีประวัติไม่ดี	79	(4.0)
- เป็นคนร่ำรวย	32	(1.6)
- เสียชื่อเสียงของจังหวัด	230	(11.7)
- ไม่ชอบพรรคที่สังกัด	115	(5.9)
- มีลูกน้อง/คนใกล้ชิดเป็นนักเลง มีอิทธิพล	98	(5.0)
รวม	1,960	(100.0)
32. การเห็นด้วยหรือไม่ กรณีนักการเมืองหรือ		
ผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดชลบุรี เป็นผู้ม		
อิทธิพลหรือเป็นลูกผู้มีอิทธิพล		
- เห็นด้วย	1,890	(66.1)
- ไม่เห็นด้วย	970	(33.9)
รวม	2,860	(100.0)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
33. การรังเกียจผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น		
- รังเกียจ	580	(20.3)
- ไม่รังเกียจ	550	(19.2)
- เฉย ๆ	1,730	(60.5)
รวม	2,860	(100.0)
34. ข้อคิดเห็นต่อกรณีผู้มีอิทธิพลหากไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง ก็ถือว่าเป็นคนดี		
- เห็นด้วย	693	(24.2)
- ไม่เห็นด้วย	1,131	(39.5)
- ไม่แน่ใจ	1,036	(36.2)
รวม	2,860	(100.0)

ตารางแสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเลือกพรรคจำนวน 1,071 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 มีความสนใจพรรคชาติพัฒนา จำนวน 2,290 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ส่วนใหญ่เลือกพรรคเอกภาพ จำนวน 1,560 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ผู้เลือกผู้สมัครพรรคเอกภาพไม่เลือกพรรคชาติพัฒนาเพราะไม่ชอบพรรคชาติพัฒนา จำนวน 651 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 และที่เลือกพรรคเอกภาพเพราะตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง จำนวน 926 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 ผู้เลือกผู้สมัครพรรคชาติพัฒนาไม่เลือกพรรคเอกภาพ เพราะไม่ชอบพรรคเอกภาพ 290 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 และที่เลือกพรรคชาติพัฒนา เพราะตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง จำนวน 450 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8

ส่วนใหญ่พอใจที่พรรคชาติพัฒนา ซึ่งมีผู้นำท้องถิ่นให้การสนับสนุนไม่ได้รับเลือกตามความคาดหมายจำนวน 1,528 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 พอใจที่พรรคเอกภาพได้รับเกียรตินิยมเลือกตั้งในเขต 2 รวม 2 คน จำนวน 1,260 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 พรรคที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียงมากที่สุด คือ พรรคชาติพัฒนา จำนวน 1,786 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 การเลือกตั้งที่ผ่านมาเลือกนายอุทัย พิมพ์ใจชน จำนวน 1,560 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 เฉพาะผู้เลือกนายอุทัย เพราะเห็นว่าเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนมาก จำนวน 696 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 เฉพาะผู้เลือกนายสนธยา เพราะเห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่มีความคิดอ่านดี จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1

ผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครส่วนใหญ่คือ เพื่อน ๆ จำนวน 1,126 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ที่เชื่อคำแนะนำเพราะตรงกับใจตนเอง จำนวน 1,012 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 การตัดสินใจลงคะแนนคำนึงถึงตัวบุคคลผู้สมัครเป็นสิ่งแรก จำนวน 1,072 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 การตัดสินใจลงคะแนน เพราะตัวบุคคลมีเหตุผลสำคัญคือ เป็นคนมีประวัติดี มีประสบการณ์ การตัดสินใจลงคะแนนเพราะพรรคมีเหตุผลสำคัญคือ พรรคมีหัวหน้าพรรคดี มีอุดมการณ์ จำนวน 1,066 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 ผู้นำท้องถิ่นไม่มีผลเลยต่อการตัดสินใจในการลงคะแนน จำนวน 1,465 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 เหตุที่ผู้นำท้องถิ่นมีผลต่อการตัดสินใจแต่ไม่เลือกเนื่องจากไม่ชอบตัวผู้สมัครและกลุ่มผู้สนับสนุน จำนวน 1,090 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 วิธีที่ผู้นำท้องถิ่นใช้เพื่อชักจูงคือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ จำนวน 860 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 การเลือกตั้งมีการแจกเงินโดยให้หัวหน้าคณะเป็นผู้แจก จำนวน 1,560 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 โดยในอัตราเสี่ยงน้อยกว่า 200 บาทต่อเสียง จำนวน 1,270 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 อัตราทั้งหมดมากกว่า 1,000 บาทต่อทีม จำนวน 1,110 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกผู้ไม่แจกสิ่งของเงินทอง จำนวน 1,970 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ผู้ที่เลือกผู้แจกสิ่งของเงินทอง เพราะตั้งใจเลือกคนนี้อยู่แล้ว ไม่แจกก็เลือก จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 ผู้ที่เลือก

ผู้ไม่แจกลีงของเงินทอง เพราะผู้สมัครเป็นคนดี สุจริต จริ่งใจ ไม่กอบโกย
 จำนวน 693 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 เหตุที่ไม่เลือกผู้สมัครของผู้นำท้องถิ่น
 เพราะไม่ชอบพรรคการเมืองของผู้สมัคร จำนวน 1,085 คน คิดเป็นร้อยละ
 55.4 การเลือกตั้งของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นแพ้นายอุทัย เพราะกระแสประชาธิปไตย
 มาแรง จำนวน 1,550 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 หากให้ราชการช่วยเหลือให้
 ช่วยเหลือโดยการกำหนดโทษอย่างแน่นอนชัดเจนต่อผู้ทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง
 จำนวน 996 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 เหตุที่เลือกสมัครผู้เลือกตั้งคือ เป็นคนดี
 จำนวน 1,280 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 เหตุที่ผู้ไม่เลือกผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุน
 สนุนจากผู้นำท้องถิ่น เพราะกลัวว่าเมื่อได้รับเลือกเข้าไปแล้วจะสร้างอิทธิพลเพิ่ม
 ขึ้น จำนวน 770 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 เห็นด้วยที่นักรการเมืองหรือผู้สมัครรับ
 เลือกตั้งของจังหวัดชลบุรีเป็นผู้มีอิทธิพลหรือน้อยก็เป็นลูกผู้มีอิทธิพล จำนวน
 1,890 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 เฉย ๆ ต่อผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น จำนวน
 1,730 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 ไม่เห็นด้วยที่ผู้มีอิทธิพลไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับ
 การเมืองจะเป็นคนดี จำนวน 1,131 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5

สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งโดยเลือกพรรค มีความสนใจพรรคชาติพัฒนา แต่เลือกพรรคเอกภาพ
 เหตุที่ผู้เลือกผู้สมัครพรรคเอกภาพไม่เลือกพรรคชาติพัฒนาเพราะไม่ชอบพรรคชาติ-
 พัฒนา และที่เลือกพรรคเอกภาพเพราะตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง ส่วนผู้เลือกผู้สมัคร
 พรรคชาติพัฒนาไม่เลือกพรรคเอกภาพ เพราะไม่ชอบพรรคเอกภาพ และที่เลือก
 พรรคชาติพัฒนา เพราะตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง พอใจที่พรรคชาติพัฒนา ซึ่งมี
 ผู้นำท้องถิ่นให้การสนับสนุนไม่ได้รับเลือกตามความคาดหมาย และพอใจที่พรรค
 เอกภาพได้รับการเลือกตั้งในเขต 2 รวม 2 คน ผู้เลือกนายอุทัยเพราะเห็นว่า
 เป็นนักรการเมืองที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนมาก ส่วนผู้เลือกนายสนธยา
 เพราะเห็นว่าเป็นคนรุ่นใหม่มีความคิดอ่านดี ผู้แนะนำให้เลือกผู้สมัครส่วนใหญ่คือ
 เพื่อน ๆ เหตุที่เชื่อคำแนะนำเพราะตรงกับใจตนเอง ด้านการตัดสินใจลงคะแนน
 คำนึงถึงตัวบุคคลผู้สมัครเป็นสิ่งแรก โดยมีเหตุผลสำคัญคือ เป็นคนมีประวัติดี มี
 ประสบการณ์ ส่วนการตัดสินใจลงคะแนนเพราะพรรคมีเหตุผลสำคัญคือ พรรคมี

หัวหน้าพรรคดี มีอุดมการณ์ ในด้านผู้นำท้องถิ่นไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงคะแนน หากผู้นำท้องถิ่นมีผลต่อการตัดสินใจ แต่ไม่เลือกเนื่องจากไม่ชอบตัวผู้สมัคร และกลุ่มผู้สนับสนุน วิธีการที่ผู้นำท้องถิ่นใช้เพื่อชักจูงคือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งมีการแจกเงินโดยให้หัวหน้าคณะเป็นผู้แจก โดยในอัตราเสียงน้อยกว่า 200 บาทต่อเสียง หรืออัตรามากกว่า 1,000 บาทต่อทีม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกผู้ไม่แจกสิ่งของเงินทอง แต่ผู้ที่เลือกผู้แจกสิ่งของเงินทอง เพราะตั้งใจเลือกคนนี้อยู่แล้ว ไม่แจกก็เลือก ผู้ที่เลือกผู้ไม่แจกสิ่งของเงินทอง เพราะผู้สมัครเป็นคนดี สุจริต จริงใจ ไม่กอบโกย ส่วนเหตุที่ไม่เลือกผู้สมัครของผู้นำท้องถิ่น เพราะไม่ชอบพรรคการเมืองของผู้สมัคร เหตุที่การเลือกตั้งของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นแพ้นายอุทัย เพราะกระแสประชาธิปไตยมาแรง หากจะให้ราชการช่วยเหลือให้ช่วยเหลือโดยการกำหนดโทษอย่างแน่นอนชัดเจนต่อผู้ทำผิดกฎหมาย การเลือกตั้ง เหตุที่สำคัญผู้เลือกผู้สมัครเลือกตั้งคือ เป็นคนดี ส่วนเหตุที่ผู้ไม่เลือกผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น เพราะกลัวว่าเมื่อได้รับเลือกเข้าไปแล้วจะสร้างอิทธิพลเพิ่มขึ้น นักการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดชลบุรีเป็นผู้มีอิทธิพลหรืออย่างน้อยก็เป็นลูกผู้มีอิทธิพล เฉย ๆ ต่อผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และเห็นว่าผู้มีอิทธิพลไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองจะเป็นคนดี

วิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ประเมินทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน และได้พบว่าประชาชนจะให้การสนับสนุนต่อผู้สมัคร โดยมีแนวทางในการพิจารณา

1. การให้ความสนับสนุนโดยพิจารณาจาก "ตัวบุคคล"

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 พบว่า การที่ประชาชนจะเลือกผู้สมัครคนใดเป็นผู้แทนราษฎรนั้น ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากตัวบุคคลมากกว่านโยบายหรือชื่อเสียงของพรรคการเมืองที่สังกัด มีประชาชนเพียงบางส่วนที่ตอบว่า เลือกพรรค แต่เมื่อซักถามลงไปรายละเอียดเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงและความคิดเห็นต่อผู้สมัครแต่ละคนของพรรคการเมืองที่คิดว่าจะเลือกกลับได้คำตอบว่า เลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองต่างกันหรือมีความคิดเห็นต่อผู้สมัครคนหนึ่งในด้านบวก แต่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้สมัครอีกคนหนึ่ง การที่ตอบว่าเลือกเป็นพรรค เพราะมีหวัหวัคคะแนนที่เคารพนับถือกันมาให้คำแนะนำว่าควรเลือกเป็นพรรค เพื่อประโยชน์ต่อการนำงบประมาณมาพัฒนาชุมชน ดังเช่นที่ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งในอำเภอ จะให้สัมภาษณ์ว่า

จะพิจารณาจากพรรคก่อน การทำงานอะไรก็ตามถ้าได้ช่วยกันหลาย ๆ คนจะเสร็จเร็วกว่า ได้ผลดีกว่า ตัวอย่างเช่น งบประมาณจังหวัด ถ้าเราเลือก 2 คนมาจากคนละพรรค โครงการที่จะทำได้ก็เป็นโครงการเล็ก ๆ เพราะเงินแค่ 2.5 ล้านบาท แต่ถ้ารวมกัน 2 คน 5 ล้านบาท สามารถทำโครงการใหญ่ ๆ ได้ แล้วช่วยชาวบ้านได้มากกว่า

แต่เมื่อถามในประเด็นที่ว่า ในสมัยที่แล้วเลือกใคร และสมัยนี้จะเลือกใคร ก็ได้รับคำตอบที่ขัดแย้งกับคำถามแรก คือ

ผลการเลือกตั้งของคุณอุทัย กับคุณสนธยา ปีนี้ก็คงเหมือนเดิม ส่วนคุณสนธยาเป็นคนบ้านเดียวกับคุณอุทัยก็จริง แต่การวางตัวแตกต่างกัน คุณสนธยาจะรู้จักชาวบ้านเมื่อเวลาเลือกตั้ง ได้ไปแล้วไม่ค่อยจะสนใจชาวบ้าน ชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อนจะเข้าพบก็ยาก การหาเสียงจึงต้องพึ่งเงินมากกว่าความนับถือศรัทธาของชาวบ้าน

กรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 นี้ ในการเลือกตั้งหลายสมัยที่ผ่านมา ผู้สมัครที่เป็นตัวเก็งทั้ง 2 คน คือ นายสนธยา และนายอุทัย เคยลงสมัครในสังกัดของพรรคการเมืองต่างกัน แนวทางการหาเสียงดังกล่าวนี้ได้รับการประชาสัมพันธ์ไปในวงกว้าง และได้รับความสนใจจากประชาชนและหัวคะแนนเป็นจำนวนมาก จนกลายมาเป็นคำตอบว่า "เลือกพรรค" พร้อม ๆ กับการที่บางคนระบุว่าเลือกพรรค "รัฐบาล" โดยมีภาพพจน์ของ 2 คนนั้นอยู่ในใจ

2. การให้ความสนับสนุน โดยพิจารณาจาก "ภาพพจน์" ของผู้สมัครจากการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 พบว่า "บุคคล" ที่ประชาชนจะเลือกตั้ง ได้รับการระบุว่า จะต้องเป็น "คนดี"

สำหรับ "คนดี" ในสายตาของประชาชนเป็นอย่างไว้นั้น ได้รับคำตอบแตกต่างกันไปดังนี้

- เลือกคนดี มีน้ำใจ ช่วยเหลือเรา ขออะไรก็ให้และมาเยี่ยมบ่อย ๆ
- เลือกคนดี เข้าพบง่าย ได้แล้วไม่หายไปเลย
- เลือกคนดี คนไหนดีก็เอาคนนั้น ดูแลงาน หากคนดีพรรคไหนก็ได้
- ดูจากประวัติ การศึกษา อาชีพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำมาหากินถูกต้องตามศีลธรรม ถ้าไม่ถูกก็ไม่อยากเอาเข้ามา เลือกคนใกล้ตัว จะได้เอาผลประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นได้
- เลือกบุคคล เลือกคนดีไม่ถือตัว จริงใจ ไม่ลืมตัว

- ต้องเป็นคนดี ช่วยเหลือเราได้ พัฒนาส่วนรวม
- เลือกคนดี พุดจริง ทำจริง เป็นต้น

โดยสรุป จากการให้สัมภาษณ์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าผู้สมัครที่ประชาชนจะให้การสนับสนุนด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ นั้น จะต้องมีความรู้ คุณลักษณะประจำตัวในแบบที่เรียกว่าเป็น "คนดี"

คุณลักษณะประจำตัวของผู้สมัคร หมายถึง ภูมิหลังทางการศึกษา ฐานะอาชีพ ประวัติการทำงานทางด้านสังคมและการเมือง รวมถึงบุคลิกภาพและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้สมัคร ที่ปรากฏออกมาเป็นองค์รวมของภาพพจน์ของผู้สมัคร ในทัศนะของประชาชน ภาพพจน์ดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกประทับใจหรือไม่ ประทับใจในตัวผู้สมัครได้ทันทีที่ได้สัมผัส กล่าวคือ ถ้าผู้สมัครมีบุคลิกภาพที่ดี มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองที่ดี ไม่มีประวัติที่ต่างพร้อมเสียหายหรือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เกียรติคุณ เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป คุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยเสริมให้ผู้สมัครได้รับความนิยมนจากประชาชนได้มากขึ้น

ในขณะที่ผู้สมัครซึ่งมีภาพพจน์ไม่ดีคือบุคคลที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ไม่ดี มีประวัติต่างพร้อมเสียหาย จะแสวงหาความสนับสนุนจากประชาชน ได้ยากกว่า และอาจจะต้องใช้เทคนิคพิเศษในการหาเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง เช่น การใช้เงินซื้อเสียง ใช้อิทธิพลข่มขู่ หรือใช้เล่ห์เหลี่ยมกลโกงต่าง ๆ เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ยังมีบุคคลบางคนที่มีความพจน์ในทางการเมืองระดับประเทศไม่ตึ่หนัก เช่น ถูกกล่าวหาว่า คอร์รัปชั่น แต่ถ้ายังคงรักษาภาพพจน์ให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งเห็นว่า ข้อกล่าวหาเป็นเรื่องไม่จริง โอกาสที่จะได้รับความสนับสนุนจากประชาชนยังคงมีอยู่

อนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้สมัคร 2 คน คือ นายอุทัยมักจะได้รับ การพิจารณาก่อนผู้สมัครคนอื่น ๆ รองลงมาคือ นายสนธิยา ที่เป็นตัวเก็งอีกคนหนึ่ง ซึ่งถูกนำมาเปรียบเทียบกับผู้สมัครคนแรกอยู่เสมอ นั่นคือในกรณีผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต

ส.ส. การให้ภาพพจน์ของผู้สมัครที่เป็น "คนดี" มักจะถูกนำไปพิจารณาร่วมกับการแสดงบทบาทและพฤติกรรมของบุคคลทั้งสอง ในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการสนองตอบต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้น ซึ่งมักจะเน้นว่า "เลือกคนดี มีน้ำใจ ไม่ถือตัว พูดจริง ทำจริง เข้าพบง่าย ได้แล้วไม่หายไปเลยกลับมาเยี่ยมบ่อย ๆ ช่วยเหลือเราได้ ขออะไรก็ให้ มีผลงานพัฒนาส่วนรวม นำประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นได้ นั่นเท่ากับเป็นการพิจารณาภาพพจน์ของผู้สมัคร จากการเป็น "ผู้แทนที่ดี" ในแง่ของความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนนั่นเอง กล่าวคือ ประชาชนจะให้ความเชื่อถือและไว้วางใจต่อผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. ที่มี "สัญลักษณ์" ของการเป็นผู้แทนที่ดี โดยการพิจารณาเลือกบุคคลนั้นเข้าไปในสภาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะพิจารณาเลือกผู้สมัครคนอื่น ๆ ในขณะที่ผู้สมัครซึ่ง "ไม่สามารถ" แสดงบทบาทของการเป็นผู้แทนที่ดีได้ ก็อาจจะไม่ได้รับเลือกกลับไปเข้าไปในสภาอีกต่อไป

ในกรณีของนายอุทัยนั้น การมีภาพพจน์ของผู้แทนที่ดีมีผลงานในโครงการพัฒนาท้องถิ่นมาก มีความเป็นกันเองกับราษฎร เป็นผู้แทนที่สามารถเข้าพบได้ง่าย มาพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่อยู่เสมอ แม้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีแล้วก็ยังคงสม่ำเสมอ ไม่ถือตัว การวางตัวยังคงเรียบง่าย ไม่มีพิธีรีตรองเหมือนรัฐมนตรีอื่น ๆ โดยเฉพาะในด้านของความเป็นคนเรียบง่าย ไม่มีพิธีรีตรอง และการให้ความเป็นกันเองของนายอุทัย จะได้รับการเน้นเป็นพิเศษทั้งจากประชาชนที่ให้สัมภาษณ์ หัวคะแนน และตัวของนายอุทัยเอง ดังเช่นในขณะที่ยังศึกษา กำลังสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติของนายอุทัยกับหัวคะแนนของเขา นายอุทัยก็เข้าไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดขาวม้ากับใส่เสื้อกล้ามตัวเดี๋ยวล้อออกมานั่งรับแขก ทั้งแขกที่เป็นชาวบ้านและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในเขตเลือกตั้งนั้น พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการสร้างภาพของการต้อนรับอย่างเป็นกันเองกับราษฎร เช่นเดียวกับการที่นายอุทัยชอบแสดงความเป็นกันเองด้วยการเข้าไปร่วมร้องรำทำเพลงกับชาวบ้านและหัวคะแนนในงานที่ได้รับเชิญ หรืองานที่หัวคะแนนจัดขึ้น รวมทั้งการเข้าไปร่วมวงสนทนา กินเหล้า กินข้าวกับชาวบ้าน

อย่างไม่มีถือตัว พฤติกรรมเหล่านี้รวมเป็นภาพพจน์ของนายอุทัยที่ได้รับการเอื้ออ้ำงถึงอย่างขึ้นชมจากประชาชนและหัวหน้าหน่วยงานบ่อยครั้ง จนเป็นที่น่าประหลาดใจว่าเป็นบุคลิกของนายอุทัยเอง หรือว่าเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงประชาชนของนายอุทัยกันแน่

ภาพพจน์ดังกล่าวเป็นคุณลักษณะประจำตัวของนายอุทัย ที่สร้างภาพประทับใจให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะเมื่อเขายังคงปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีแล้วก็ตาม ภาพพจน์ดังกล่าวไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากคุณลักษณะประจำตัวของเขาเอง หรือจะเกิดขึ้นจากความจงใจในการปฏิบัติตัวเช่นนั้น เพื่อหวังผลในด้านการประชาสัมพันธ์ แต่ก็ทำให้ได้รับความศรัทธาเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

ส่วนนายสนธยานั้น ภาพพจน์โดยส่วนตัวของเขาได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นบุตรชายของผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมอยู่แล้ว ในส่วนของภาพพจน์ทางการเมือง นายสนธยาก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นนักการเมืองที่เข้าไม่ถึงประชาชน เมื่อได้รับเลือกไปแล้วไม่ค่อยจะออกไปพบปะเยี่ยมเยียนราษฎร และไม่เน้นการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไป รวมทั้งบุคลิกภาพส่วนตัวที่ถูกมองว่า เป็นคนหยิ่ง ถือตัว วางตัวอยู่เหนือประชาชน และเข้าถึงได้ยาก สิ่งเหล่านี้กลายเป็นข้อเปรียบเทียบที่ทำให้นายสนธยา ได้รับความนิยมน้อยกว่านายอุทัย อย่างไรก็ตาม ประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความนิยมในตัวนายสนธยา โดยเฉพาะในส่วนที่สามารถเข้าถึงนายสนธยาได้ดี ดังเช่น บางพื้นที่ในเขตอำเภอ ฉ. ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ขาดความเจริญ หรือในเขตอำเภอ ก. และอำเภอ ข. ซึ่งเป็นอำเภอที่บิดาของนายสนธยามีธุรกิจที่ไม่ค่อยถูกกฎหมายอยู่ในพื้นที่เหล่านี้ นายสนธยาจะได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอย่างมาก

ในขณะที่ภาพพจน์โดยทั่วไปของนายสนธยานั้น เขาเป็นผู้สมัครคนหนึ่งซึ่งถูกกล่าวหาว่านำวิธีการอันเป็นเทคนิคพิเศษในการหาเสียงมาใช้มากที่สุด โดยเฉพาะวิธีการซื้อคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นรายบุคคล

ข่าวลือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนายสนธยา ยิ่งทำให้ภาพพจน์ของเขาตกลงไปอีก เช่น ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีข่าวลือที่วาทกอ่าเภอในเขตเลือกตั้งว่า นายสนธยาได้กล่าวกับคนสนิทของเขาเองว่า "ตราบใดที่หมายังคงกินชี่ ตัวเขาก็ยังคงได้รับเลือกตั้งต่อไป" ข่าวลือดังกล่าวมีทั้งผู้ที่เชื่อถือและผู้ที่ไม่เชื่อถือ สำหรับผู้ที่เชื่อข่าวลือก็วิจารณ์กันว่า นายสนธยาไม่ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของสิทธิในการเลือกเขาเข้าไปเป็นผู้แทนราษฎรเลยเพราะการเปรียบเทียบดังกล่าว อาจจะทำให้เข้าไปได้ว่านายสนธยาเป็นประชาชนเบ็ดเตล็ดเช่น "หมา" และสิ่งซึ่งเขาหยิบยื่นให้กับประชาชนในการหาเสียงของเขานั้นเป็นดังเช่น "อาม" ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการดูถูกจิตสำนึกของประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็น การดูถูกตัวของผู้ออกเลือกเองอีกด้วยว่า เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถที่จะแสวงหาความสนับสนุนที่เกิดจากความศรัทธาของประชาชนได้ แต่กลับต้องใช้วิธีการที่พึงรังเกียจ ซึ่งแม้แต่ตัวเองก็ยังเปรียบเสมือนว่าเป็น "ชี่" มาใช้ในการหาเสียง

ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อว่าข่าวลือเป็นความจริงก็วิจารณ์ว่า นายสนธยาจะกล่าวถ้อยคำเช่นนั้นออกมา เพราะเท่ากับเป็นการทำลายภาพพจน์และคะแนนนิยมของตนเอง หรือบางคนก็กล่าวว่า ได้ยินเขาพูดกันมาว่านายสนธยา กล่าวเช่นนั้นแต่ก็ไม่เชื่อเพราะไม่ได้ยินด้วยตนเอง จึงต้องฟังหูไว้หู แต่บางคนกลับกล่าวว่า "เข่าว่ากันว่า นายสนธยาพูดไม่สวย" เขาบอกนายสนธยาพูดว่า "ตราบใดที่หมายังกินชี่ เขาก็จะต้องได้เป็นผู้แทน " พวกฉันก็ว่า "ตราบใดที่ชี่ยังเป็นเงินพวกฉันก็จะกิน" คำพูดดังกล่าวแม้จะเป็นการพูดแบบติดตลกหรือเล่นสำนวน แต่อีกด้านหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สมัครอาจจะใช้เงินซื้อเสียงจริง และยังชี่ให้เห็นว่าวิธีการซื้อเสียงของเขายังคงใช้ได้ผล ดังที่เขาได้กล่าวออกมาอย่างมั่นใจในท่วงทำนองเปรียบเปรยเช่นนั้น และถ้าเขายังคงได้รับเลือกตั้ง นั่นก็เท่ากับว่าภาพพจน์ยังมีความสำคัญน้อยกว่าเทคนิคในการหาเสียงของผู้สมัคร

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะประจำตัวและภาพพจน์ของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นต่อการตัดสินใจในการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนให้ผู้

สมัครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แทนราษฎรได้เช่นกัน แม้ว่าจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ องค์ประกอบที่สำคัญร่วมด้วยอีกหลายประการ

3. ให้ความสนับสนุนโดยพิจารณา "ผลงาน"

ผลงานในที่นี้มีความหมายที่เป็นรูปธรรมมากกว่า "ภาพพจน์" นั่นคือมีความหมายถึงตัวหรือชิ้นงานที่ผู้สมัครเคยปฏิบัติมา เช่น อาจจะเป็นผลงานที่ เคยสร้างชื่อเสียงให้กับผู้สมัคร ในขณะที่ประกอบอาชีพประจำที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในอาชีพการงานของตนจนเป็นที่ยอมรับของสังคม บุคคลที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับเหล่านี้ ถ้าสมัครรับเลือกตั้งก็จะได้เปรียบเหนือผู้สมัครคนอื่น

อย่างไรก็ตาม ผลงานที่เป็นเครื่องวัดความสนับสนุนของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบทอย่างได้ผลที่สุดก็คือ ผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นหรือ ผลงานที่ผู้สมัครจะต้องสร้างขึ้นภายในเขตเลือกตั้งที่ตนเองสมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง เพราะประชาชนจะให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่มีผลงานให้กับท้องถิ่นมากกว่าผู้สมัครที่ไม่มีผลงาน ดังที่ก้านคนหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า "คนที่จะเป็น ส.ส. ต้องวางรากฐานมานาน คนใหม่ ๆ ก็ต้องมีผลงาน ถ้าไม่มีผลงานสมัครสภาก็ไม่ได้โอกาสเกิด ไม่มีเลย"

การสร้างผลงานภายในเขตเลือกตั้งนี้ ผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. หรือผู้สมัครที่มีทุนทรัพย์ในการหาเสียงมาก หรือผู้สมัครที่วางแผนหาเสียงมาอย่างยาวนาน จะมีความได้เปรียบเหนือกว่าผู้สมัครหน้าใหม่ที่เพิ่งลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกและยังไม่มีประสบการณ์ในการหาเสียง โดยเฉพาะผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. นั้น จะมีความได้เปรียบเหนือกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ ทั้งหมด เพราะในแต่ละปีที่ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส.ส. จะได้รับการอนุมัติให้ดูแลการใช้งบประมาณพัฒนาจังหวัด เงินจำนวนนี้ ส.ส. ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการสนับสนุนโครงการที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างฐานะคะแนนเสียงให้กับตนเอง ถึงแม้ว่าการเบิกจ่ายจะต้องทำเป็นโครงการผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือสภาตำบล แต่ในทางปฏิบัติหัวหน้าคะแนนของ ส.ส. จะมีบทบาทอย่างมากในการเสนอ

โครงการต่าง ๆ โดยความร่วมมือกับคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือมีกรรมการหมู่บ้านบางคนเป็นหัวหน้าคณะให้กับ ส.ส. งบประมาณที่ ส.ส. จัดสรรให้กับโครงการพัฒนาท้องถิ่นเหล่านี้ ส.ส. มักจะนำมาอ้างเป็นผลงานของตนเองในเวลาหาเสียง ทำให้เขาได้รับความนิยมมากกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ

ผลงานที่ผู้สมัครสร้างให้กับพื้นที่ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่

3.1 การบริจาคเงินให้กับวัด โรงเรียน ชุมชน กลุ่ม สมาคมและชมรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเขตเลือกตั้ง เพื่อสนับสนุนในภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรเหล่านั้นจัดให้มีขึ้น เช่น บริจาคเงินให้กับวัด เพื่อซ่อมหรือสร้างศาลาการเปรียญ โบสถ์ วิหาร เมรุ ฯลฯ หรือบริจาคเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน การกีฬาหรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนและโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งการนำภริยา ฝาป่า มาทอด ณ วัดภายในเขตเลือกตั้ง การบริจาคเงินและสิ่งของให้กับประชาชนที่ประสบกับสาธารณภัยต่าง ๆ และการไปร่วมทำบุญในงานประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้าน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

การบริจาคเงินจะแสดงให้เห็นถึงการเป็นคนที่ใจบุญสุนทาน ใจคอกว้างขวาง มีน้ำใจ เป็นที่พึ่งแก่สังคมและคนยากไร้ ยิ่งบริจาคเงินจำนวนมาก ๆ บ่อย ๆ และอย่างทั่วถึง ประชาชนยิ่งให้ความนิยมและศรัทธามาก โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งมีมาก

3.2 การบริการ ประชาชนในชนบทมักจะมีเรื่องยุ่งยากใจเสมอเมื่อจะต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ผู้สมัครที่อาสาเข้าเป็นตัวกลางในการประสานความต้องการของประชาชนเพื่อให้หน่วยงานราชการได้รับทราบและทำการตอบสนอง มักจะได้รับความนิยมจากประชาชน เช่น ติดต่อประสานงานกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในกรณีที่ประชาชนต้องการขอไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้าน หรือติดต่อกับหน่วยงานของกรมโยธาธิการให้ เมื่อประชาชนมีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำในการอุปโภค บริโภค เพื่อเจาะบ่อน้ำบาดาล หรือชวนติดต่อกรมชลประทานเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนเกี่ยวกับน้ำที่จะใช้ในการเกษตร เป็นต้น

การบริหารนี้อาจรวมถึงการให้บริการในการใกล้เคียงกรณีพิพาทระหว่างประชาชนด้วยกันเอง รวมทั้งการฝากลูกหลานของประชาชนและหัวหน้าคณะต่าง ๆ ให้มีโรงเรียนดี ๆ เรียน มีงานดี ๆ ทำ เป็นต้น งานบริการเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สมัครที่ต้องการฐานะมั่นคงในระยะเวลา

3.3 การพัฒนาท้องถิ่น ผู้สมัครต้องหาทุนหรือจัดสรรงบประมาณในกรณีของ ส.ส. เพื่อให้หมู่บ้านและชุมชนต่างใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เช่น จัดหาลูกจ้างมาให้ซ่อมแซมถนนหรือทางเข้าหมู่บ้าน เจาะบ่อน้ำบาดาล ขุดสระเล็ก ๆ สร้างศาลาที่พักคนเดินทาง หรือศาลาร่วมใจให้เป็นที่พักผ่อนของชาวบ้าน สร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และถ้าผู้สมัครเคยเป็นรัฐมนตรีในช่วงระหว่างมีอำนาจอยู่นั้น ถ้าสามารถนำงบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบมาจัดทำโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ ก็จะได้ยิ่งได้รับความศรัทธาเพิ่มมากขึ้นไปอีก ยิ่งผู้สมัครสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมได้มากเท่าไร ผู้สมัครก็ยิ่งได้รับความนิยมมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะผู้สมัครเคยเป็นอดีต ส.ส. หรืออดีตรัฐมนตรีที่มีผลงานพัฒนาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่เลือกที่จะเป็นช่วงหาเสียงเลือกตั้งหรือไม่ โอกาสที่จะไม่ได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกเป็นไม่มี ในทางตรงข้าม ถ้าผู้สมัครได้รับเลือกเข้าไปแล้วไม่ให้ความสนใจต่อการสร้างผลงานให้กับท้องถิ่นเลย ความนิยมในตัวผู้สมัครก็จะลดลง ดังนั้น การมีผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเทคนิคที่สำคัญในการแสวงหาความสนับสนุนจากประชาชนเป็นอย่างมาก

3.4 การแสดงบทบาทเป็นตัวแทนผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อประชาชนในพื้นที่มีปัญหาเดือดร้อนเกี่ยวกับอาชีพ หรือในกรณีที่ต้องการแสดงประชามติ เพื่อกดดันให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือสภาพแวดล้อม การแสดงบทบาทเป็นตัวแทน หรือผู้นำในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน ในสภาพการณ์ซึ่งประชาชนมีความสำนึกร่วมด้วยเช่นนี้ โอกาสที่จะแสวงหาความสนับสนุนจากประชาชนในบทบาทดังกล่าวเป็นไปได้สูงยิ่ง

4. ให้ความสนับสนุนโดยพิจารณาจากความสามารถในการเข้าถึง
 ความสามารถในการเข้าถึง หมายถึง การที่ประชาชนมีช่องทางที่
 จะเข้าถึงผู้สมัคร เพื่อเรียกร้องและยื่นข้อเสนอนั้นเป็นความต้องการของประชาชนไ
 ด้โดยสะดวก

การให้ความสนับสนุนแก่ผู้สมัคร โดยพิจารณาจากความสามารถใน
 การเข้าถึงนี้ สรุปลจากคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ส่วนหนึ่ง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์จะให้
 ความสำคัญกับการเลือกคนบ้านเดียวกัน อำเภอเดียวกัน หรือคำตอบที่เน้นว่าเลือก
 เพราะ "ขออะไรเขาก็ให้ ชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อนอะไรไปขอให้ช่วย เขาก็ช่วย"
 หรือ "เขาเป็นคนที่เขานอกออกในประชาชนได้" หรือ "เลือกคนที่มาพบปะสังสรรค์
 กับประชาชน มาให้เห็นหน้าเห็นตาบ่อย ๆ" "เข้าพบง่าย" เป็นต้น คำพูด
 เหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการผู้แทนที่ "สามารถเข้าถึงได้"
 ของประชาชน

สำหรับแนวทางที่ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณสมัครเป็นบุคคลที่สามารถเข้า
 ถึงง่าย ได้แก่

4.1 การที่ผู้สมัครออกไปพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรอยู่เสมอ จะทำให้
 ประชาชนเห็นว่าผู้สมัครเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้
 ประชาชนรู้สึกอบอุ่นใจและเชื่อใจที่จะเลือกผู้สมัครเป็นตัวแทนของตนต่อไป

4.2 ผ่านระบบห้วคະແນน ซึ่งเป็นกลไกที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางใน
 การประสานช่องว่างระหว่างประชาชนกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการนำเอาความ
 ต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนของผู้สมัคร มาประสานกับข้อเรียกร้องและความ
 ต้องการของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถ
 โน้มน้าวใจให้ประชาชนเห็นความสำคัญของผู้สมัคร เช่น อาจจะใช้วิธีแจกจ่ายสิ่ง
 ของ เงินทอง หรือให้ความช่วยเหลือบริการ บริจาค ในกิจกรรมอันเป็นสาธารณ-
 ประโยชน์ สาธารณกุศล หรือในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นด้านใดด้านหนึ่ง
 อันจะเป็นการชักนำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่ห้วคະແນนนั้นช่วยเหลือเสียง

ดังนั้น ผู้สมัครจึงจำเป็นต้องจัดตั้งห้วคณะแน เพื่อช้ชณะในการเลือกตั้ง

4.3 การที่ผู้สมัครมีภูมิลำเนาเดียวกันกับประชาชน คือ การที่ผู้สมัครเป็นคนที่เกิด เติบโต ประกอบอาชีพ หรือมีที่อยู่อาศัยภายในเขตเลือกตั้งนั้นก็อาจจะทำให้ผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนส่วนหนึ่งมากกว่าผู้สมัครที่ไม่ใช่คนในท้องถิ่น ในกรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ดังนั้นคำว่า "ภูมิลำเนา" จึงมีขอบเขตเพียงแคระดับอำเภอเท่านั้น นั่นคือ ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 มักจะให้การสนับสนุนต่อผู้สมัคร ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเดียวกับตน เนื่องจากประชาชนมักคิดว่า การเลือกผู้สมัครที่อยู่ใกล้กัน เวลาที่มีเรื่องเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ๆ ก็ตาม ก็จะไปขอเข้าพบเพื่อขอความร่วมมือได้สะดวกกว่าผู้สมัครที่อยู่ไกลตัว และเชื่อว่าผู้สมัครที่เป็นคนท้องถิ่นใด ย่อมต้องการเห็นความเจริญของท้องถิ่นนั้นมากกว่าผู้สมัครที่มาจากท้องถิ่นอื่น ดังที่ชาวบ้านคนหนึ่งเขตอำเภอ ก. ให้สัมภาษณ์ว่า

เห็นว่าเป็นคนท้องถิ่น แล้วก็เกิดที่นี่ บ้านอยู่ที่นี่ ถ้าเป็นคนจังหวัดอื่น ผมก็ไม่เลือก อย่างน้อยก็ก็ต้องมองบ้านตัวเองก่อนแหละ อย่างถ้าสมมติว่า หลังคาบ้านของตัวเองรั่ว ใครเขาจะไปมุงบ้านคนอื่นนะ เขาไม่มุงหรอก ต้องมุงบ้านตัวเองก่อน ผมเลยตัดสินใจเอาคนบ้านเดียวกัน

การที่ประชาชนมีทัศนคติหรือถูกทำให้มีทัศนคติเช่นนี้ เราจึงพบว่าในเขตเลือกตั้งที่ 2 นายอุทัยผู้สมัครซึ่งเป็นชาวอำเภอ ก. มักมีคะแนนนำในเขตอำเภอ ก. และอำเภอ ข. ซึ่งแยกออกไปจากอำเภอ ก. มากกว่าผู้สมัครอื่น ๆ และนายสนธยาซึ่งเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอ ค. มักมีคะแนนนำในเขตอำเภอ ค.

ตารางแสดงสถิติคะแนนเสียงของผู้สมัคร 2 คน ที่ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535

อำเภอ	จำนวนคะแนนเสียง ของนายอุทัย	จำนวนคะแนนเสียง ของนายสนธยา
อำเภอ ก.	17,715	4,109
อำเภอ ข.	8,737	2,144
อำเภอ ค.	9,622	13,133
อำเภอ ง.	8,836	7,825
อำเภอ จ.	18,395	14,117
อำเภอ ฉ.	9,908	5,849
รวม	73,213	47,177

ที่มา : ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของนายอุทัย อำเภอ ก.

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้สมัครมีภูมิลำเนาเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ก็มีได้ เป็นปัจจัยเดียวที่จะบ่งชี้ว่าผู้สมัครจะได้คะแนนเสียงมากกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ เสมอไป แต่ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น คุณลักษณะประจำตัวและผลงานของผู้สมัครในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย เนื่องจากการมีภูมิลำเนาเดียวกับประชาชนเป็นเพียงเงื่อนไขส่วนหนึ่ง ซึ่งทำให้ประชาชนเห็นว่าผู้สมัครนั้นน่าจะเป็นบุคคลที่สามารถเข้าถึง เพื่อที่จะเรียกร้องความต้องการได้ง่ายหรือสะดวกกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ ในกรณีที่ผู้สมัครมีภูมิลำเนาเดียวกับประชาชน แต่เป็นบุคคลที่ไม่มีศักยภาพที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ โอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนก็ไม่มี ในทางตรงกันข้าม ผู้สมัครที่มีภูมิลำเนาเดียวกันกับประชาชน แต่สามารถที่จะตอบสนองข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนได้ โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งกลับมีมากกว่า ดังเช่นในกรณีของนายอุทัยที่มีคะแนนนำถึง 5 อำเภอ เนื่องจาก

เป็นผู้สมัครที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้แทนราษฎรของทั้งเขต เลือกตั้งได้เป็นอย่างดี จึงได้รับความสนับสนุนจากประชาชนอย่างทั่วถึง

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ผู้สมัครที่จะได้รับความสนับสนุนจากประชาชน จะต้องเป็นบุคคลที่มีภาพพจน์ดี มีผลงาน และประชาชนสามารถจะเข้าถึงได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ผู้สมัครได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่ชัยชนะนั้นเป็นชัยชนะที่ได้รับจากความศรัทธาและความสนับสนุนของประชาชน

5. "เงิน" กับความสนับสนุนของประชาชน

ความสนับสนุนที่ผู้สมัครได้รับจากประชาชนนั้น มิได้มีแต่เพียงความสนับสนุนที่เกิดจากความศรัทธาหรือการยอมรับในตัวผู้สมัครเท่านั้น แต่ยังมี ความสนับสนุนอีกประเภทหนึ่งซึ่งเกิดจากการใช้ "เงิน" จัดหา จ้างงาน เพื่อให้ประชาชนมาลงคะแนนให้กับผู้สมัคร การสนับสนุนในลักษณะนี้ถึงแม้จะไม่มีผู้ใดยอมรับอย่างเป็นทางการว่า ตนเป็นผู้รับหรือเป็นผู้ให้ความสนับสนุนประเภทนี้ แต่จากการสัมภาษณ์ประชาชนจำนวนหนึ่งถึงความรับรู้ของประชาชนต่อวิธีการหาเสียงของผู้สมัครภายในเขตเลือกตั้ง กลับได้พบว่า ผู้สมัครบางคนมีพฤติกรรมหาเสียงที่เปี่ยงเบน มีการใช้เงินซื้อเสียงเป็นรายบุคคล ซื้อบัตรประชาชน ดัดลिनบนประชาชน ด้วยของแจกและสินน้ำใจในรูปแบบต่าง ๆ จนทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังนั้น "เงิน" จึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งผู้สมัครนำมาใช้ในการแสวงหาความสนับสนุนจากประชาชน อย่างไรก็ตาม การซื้อเสียงตามความเข้าใจของประชาชนโดยทั่วไปในเขต 2 หมายถึง การให้เงินตอบแทนในการไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ส่วนการจัดเลี้ยง การแจกจ่ายสิ่งของ ซึ่งเป็นรูปแบบการซื้อเสียงอีกอย่างหนึ่งนั้น ถือว่าเป็นสินน้ำใจเป็นความเอื้อเฟื้อของผู้สมัคร ยิ่งการซื้อเสียงที่มีลักษณะเป็นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยแล้วยิ่งไม่เห็นว่าเป็นการซื้อเสียง แต่กลับได้รับความชื่นชมในฐานะผู้มีอุปการะคุณของชุมชนที่ชาวบ้านจะต้องตอบแทนบุญคุณ โดยไปลงคะแนนเสียงให้ในวันเลือกตั้ง ในขณะที่ผู้สมัครซึ่งใช้วิธีการแจกเงินโดยตรงจะได้รับความชื่นชมน้อยกว่า บางครั้ง

ถึงกับถูกประณามลับหลังจากประชาชนผู้รับเงินของเขามานั้นเอง ดังที่แม่ค้าคนหนึ่งในอำเภอ ข. ซึ่งนิยมนายสนธยา กล่าวประณามผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ว่า ใช้เงินซื้อเสียง ตนอยากให้มีการ "ปฏิวัติ" เพื่อที่ผู้สมัครที่ซื้อเสียงเหล่านี้จะได้เข้าใจเพราะสูญเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าพิจารณาจากคำพูดของแม่ค้าคนนั้นแล้ว อาจจะตีความไปได้ว่า การซื้อเสียงเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย เพราะทำให้ประชาชนที่ศรัทธาในผู้สมัครบางคนเกิดความโกรธแค้น เพราะผู้ที่ตนเองนิยมไม่ได้รับเลือกตั้งอย่างไม่ยุติธรรม แต่ไม่สามารถจะหาทางแก้ไขได้ จึงเป็นเหตุให้เสื่อมศรัทธาในระบอบการปกครองได้เช่นกัน

สาเหตุที่ "เงิน" มีบทบาทต่อการระดมความสนับสนุนของประชาชนได้เนื่องมาจาก

5.1 ความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของ ส.ส. ที่มีต่อวิถีชีวิตของตนเอง

ดูเหมือนจะเห็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้การซื้อเสียงกลายเป็นวิธีการเรียกร้องความสนับสนุนที่ประสบผลสำเร็จอยู่ในขณะนี้ ประชาชนบางคนกล่าวว่า "เราก็ไม่รู้ว่าจะเลือกไปแล้วมันจะมาช่วยประเทศชาติได้แค่ไหน คนที่สมัครเขามีเงินเขาก็ทุ่ม ถ้าไม่มีเงินไม่มีทางได้หรอก เดียวนี้คนจนไม่มีสิทธิได้รับเลือก ที่สมัครมานี้เงินทั้งนั้น ที่ได้ ๆ นี้ไม่ใช่เงินหรือ?"

ทัศนคติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความเข้าใจและความไม่มั่นใจที่ประชาชนมีต่อระบบและตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งว่า เมื่อเลือกไปแล้วจะมีผลอย่างไรต่อประเทศชาติและวิถีชีวิตของตนเอง

ความไม่เข้าใจนี้อาจเกิดจากการที่กระบวนการทางการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ยังไม่ได้หยั่งรากลึกกลงไปในวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของประชาชนอย่างแท้จริง แม้ว่าจะมีการนำระบอบนี้มาใช้มานานกว่า 50 ปีแล้ว แต่เนื่องจากพัฒนาการของระบอบมักจะถูกหยุดยั้ง โดยการรัฐประหารและ

การปกครองของรัฐบาลเผด็จการเป็นช่วงเวลายาวนานหลายช่วง ทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และทำความเข้าใจกับบทบาทและหน้าที่ของสถาบันและตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งอย่างถ่องแท้ ประกอบกับไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าใจวิถีทางและกระบวนการประชาธิปไตยในระบบชีวิตประจำวันด้วยแล้ว โอกาสที่จะได้เรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งที่เรียกว่า "ประชาธิปไตย" ดูเหมือนจะยากยิ่ง ดังที่ชาวบ้านคนหนึ่งได้ถามกับนักศึกษาวิจัยว่า "ไอ้ประชาธิปไตยนี่มันเป็นอย่างไรงั้นแน่ เห็นทางราชการบอกว่า ให้ไปเลือกตั้งเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่เห็นบอกเลยว่า ประชาธิปไตยมันเป็นอย่างไง"

ด้วยความไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของ "ประชาธิปไตย" ดังกล่าว อาจจะเป็นสาเหตุให้ "เงิน" และความต้องการผลประโยชน์เฉพาะหน้า เข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสนับสนุนผู้สมัครที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด เป็นผู้แทนราษฎรก็ได้

5.2 ความยากจน

ความยากจนเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่มีผลต่อการตัดสินใจขายเสียงสนับสนุนให้กับผู้สมัครที่มีนโยบายซื้อเสียงเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง เหตุผลหนึ่งที่ได้รับ การกล่าวอ้างอยู่เสมอก็เป็นดังเช่นการให้สัมภาษณ์ของประชาชนคนหนึ่งในอำเภอ ค. ที่ว่า ประชาชนในชนบทที่ทำงานรับจ้างรายวัน จะได้ค่าแรงวันหนึ่งก็ 50-60 บาท เมื่อจะซื้อข้าวสารสักกระสอบก็ต้องเก็บรวบรวมเงินหลายวัน หรือไม่ก็ต้องไปซื้อเชื่อจากร้านค้ามาก่อน พอมีเงินจึงนำเงินต้นและดอกเบี้ยไปชำระภายหลัง ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครจ่ายเงินให้ 50-100 บาท แลกกับการไป "กาบัตร" เพียงนิดเดียว ไม่ต้องลงทุนเหนื่อยแรงเหมือนเช่นทุกวัน แถมยังได้เงินมาใช้มากินสบาย ๆ หรือถ้าไปซื้อข้าวสารก็ได้เกือบหนึ่งกระสอบแล้ว ถ้าบ้านหนึ่งมีคนที่จะไปลงคะแนนได้สัก 5-6 คน ก็ได้ 250-600 บาท แล้ว ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องปฏิเสธเงินจากผู้สมัครเลย

ดังนั้น ความยากจนของคนในชนบท จึงเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการขยายตัวของฐานรากแห่งประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง

5.3 ความต้องการผลประโยชน์

ความต้องการผลประโยชน์จากการให้ความสนับสนุนต่อผู้สมัครที่ใช้ "เงิน" ซื่อเสียนี่ แตกต่างจากการให้ความสนับสนุนเพราะความยากจน เพราะการให้ความสนับสนุนด้วยความต้องการผลประโยชน์ตอบแทนนี้ มักจะเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีได้ชัดเจนจนทรัพย์สินแต่อย่างใด และมักจะเป็นความสนับสนุนที่ไม่เพียงแต่การไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครเพื่อแลกกับเงินตอบแทนเท่านั้น แต่ยังเป็นความสนับสนุนด้วยวิธีการอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การช่วยเหลือ การเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครหรือแม้แต่ช่วยออกเงินสนับสนุนการหาเสียงให้กับผู้สมัคร

สำหรับผลประโยชน์ตอบแทนในที่นี้ อาจจะเป็นตัวเงินหรือรางวัลที่ผู้สมัครจะให้กับผู้สนับสนุนตน หรืออาจจะเป็นความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่ต้องการเรียกร้องเอาจากผู้สมัครในระยะเฉพาะหน้านั้น หรือในระยะยาวก็ได้

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของ ส.ส. ความยากจน หรือความต้องการผลประโยชน์ตอบแทน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากช่องว่างที่เกิดขึ้นในสังคม ที่ทำให้คนแต่ละคนขาดโอกาสและช่องทางที่จะตอบสนองความต้องการและการเรียนรู้ของตนได้ด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อมีผู้มาหยิบยื่นสิ่งที่ตนขาดแคลน ไม่ว่าจะ เป็นเงิน โอกาสที่จะพัฒนาธุรกิจการค้า หรือแม้แต่โอกาสที่จะได้รับการพัฒนาทางสังคม แต่ละคนจึงไม่ลังเลใจที่จะไขว่คว้า ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะตั้งข้อสมมติฐานขึ้นมาได้อีกประการหนึ่งว่า "ระบอบประชาธิปไตย" ไม่สามารถจะหยั่งรากและเติบโตได้ในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างคนในสังคมมาก ๆ

5.4 ความเชื่อในทางศีลธรรมและค่านิยมทางสังคม

คือ ความเชื่อในหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อในเรื่องบาปบุญ คุณโทษ และการยึดมั่นในคำพูด เมื่อมีคนมาบอกฝากให้เลือกผู้สมัครคนนั้น คนนี้ ถ้ารับปากแล้วก็ต้องลงคะแนนให้ หรือถ้ารับเงินหรือกินเลี้ยง รับของแจกของใครมาแล้ว ก็เท่ากับเป็นการยอมรับข้อตกลงที่รู้อยู่แล้วว่า ต้องตอบแทนด้วยวิธีการใด ถ้าไม่ทำตามข้อตกลงก็จะมีความรู้สึก "ผิดบาป" อยู่ในใจ เกิดความไม่สบายใจ มองหน้าไม่สนิท พูดจาได้ไม่เต็มปากเต็มคำ อันเป็นผลมาจากค่านิยมทางศีลธรรมที่ยึดมั่นอยู่ หรือถ้ามีพวกพ้องที่รู้จักมักคุ้นกันมาบอกฝากให้เลือกผู้สมัครคนนั้นคนนี้ ถ้าไม่รับปากก็เกรงใจ "พวกกัน" เพื่อวันหน้าวันหลังจะขอร้องให้เขาทำอะไรให้บ้างก็จะได้ "พูดจา" ได้สะดวก ถึงแม้ไม่คิดจะเรียกร้องอะไรกับผู้สมัครโดยตรง แต่คนใกล้เคียงมาขอร้องก็รับปากไป อันเป็นความคิดในทำนอง "น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า" ซึ่งเป็นค่านิยมของคนในสังคมไทยโดยทั่วไป ดังนั้น การซื้อเสียงโดยผ่านหัวหน้าคะแนน หรือซื้อหัวหน้าคะแนนมาช่วยหาเสียง จึงเป็นวิธีการแสวงหาความสนับสนุนที่ใช้ได้ผลอีกวิธีหนึ่งในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ความสนับสนุนที่เกิดจากความศรัทธา บางครั้งก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้สมัครประสบความสำเร็จในการหาเสียงเลือกตั้งจนได้รับชัยชนะได้ แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ มาเป็นตัวเสริมอีกด้วย องค์ประกอบนี้ได้แก่ "เงิน"

"เงิน" จะมีบทบาทอย่างสำคัญในการระดมและจัดหาความสนับสนุนจากประชาชนให้กับผู้สมัคร โดยผ่านกลไกที่สำคัญคือ ระบบหัวหน้าคะแนน กับการวางจังหวะก้าวและวิธีการในการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ความสนับสนุนที่ได้จากการจัดตั้งนี้ เป็นความสนับสนุนที่พบได้ในกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครที่มีโอกาสจะได้รับการเลือกตั้งหลายคน ผู้สมัครบางคนที่ได้รับ ความสนับสนุนด้วยความศรัทธา แต่ไม่สามารถจัดหาคะแนนเสียงบางส่วนมาเสริมได้ ก็อาจจะไม่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันผู้สมัครซึ่งสามารถระดมความสนับสนุนได้ด้วยการจัดหา ถึงแม้ว่าจะได้รับการเลือกตั้งเข้าไปใน

ครั้งนี้ แต่ถ้าไม่สามารถสร้างความสำเร็จให้เกิดกับประชาชนได้ ก็อาจจะไม่ได้
รับความสนับสนุนจากประชาชนในครั้งต่อไป และถ้าผู้สมัครสามารถแสวงหาความ
สนับสนุนได้ทั้งโดยความสำเร็จและด้วยการจัดหา โอกาสที่ผู้สมัครจะประสบชัยชนะ
ในการเลือกตั้งติดต่อกันหลาย ๆ สมัยก็มีอยู่สูงมาก

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสนับสนุนทั้งสองลักษณะแล้วจะพบว่า
ความสนับสนุนลักษณะแรก เกิดจากการเรียนรู้บทบาทและหน้าที่ของอดีตผู้แทน
ราษฎรบางคน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาแล้วหลายสมัย และพยายามสร้างภาพพจน์
ของการเป็น "ผู้แทนที่ดี" จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของ "ความเป็นตัวแทน" ไปแล้ว
ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นตัวแทนในเรื่อง "การสนองตอบ" มากกว่าจะเป็นตัวแทนซึ่งทำ
หน้าที่ในการออกกฎหมายและควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นบทบาท
และหน้าที่ของผู้แทนราษฎรตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

การที่ผู้สมัครทำหน้าที่เป็น "ผู้แทนที่ดี" ในด้านการสนองตอบต่อ
ความต้องการของประชาชน จนเป็นที่ยอมรับและทำให้ประชาชนเห็นความจำเป็น
และความสำคัญของผู้แทนราษฎรมากขึ้นนั้น ด้านหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของ
สังคมที่กลไกของรัฐไม่สามารถจะตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชา-
ชนได้ในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านของการกระจายรายได้และความเจริญ
ไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งประชาชนเข้าถึงกลไกของรัฐได้ยากกว่า
การเข้าถึงผู้แทน ดังจะเห็นได้จากการให้เหตุผลของประชาชนในการเลือก
สนับสนุนผู้สมัครคนใดเป็นผู้แทนราษฎรนั้น จะขึ้นอยู่กับการให้บริการ การบริจา-
การพัฒนาท้องถิ่น และการให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล
ซึ่งพึงจะได้รับการตอบสนองอย่างจริงจังและรวดเร็วโดยผู้แทนของตน หากใช้มอง
ประชาชนว่าเป็นข้าทาสของแผ่นดินสุดแล้วแต่ท่านจะกรุณา ตามลักษณะการทำงาน
ของระบบราชการปัจจุบันไม่

ช่องว่างที่เกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานของกลไกการ
บริหารงานของรัฐนี้ ทำให้ผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ใช้ความได้เปรียบของตนใน

หลาย ๆ ด้าน ช่างชิงความสนับสนุนของประชาชน โดยเน้นการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของประชาชนเป็นหลัก และทำหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นด้านรอง ดังจะเห็นได้ว่าไม่มีการพูดถึงเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกจากการทำหน้าที่สำคัญในการออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาลเลย

ส่วนความสนับสนุนที่เกิดขึ้นจากการจัดหานี้ ถ้าจะพิจารณาถึงสาเหตุที่อยู่ภายใต้ความสำเร็จของผู้สมัครที่มีกระบวนการหาเสียงเช่นนั้นแล้ว ก็คงพบว่าต้นตอของปัญหาอยู่ที่ช่องว่างของการกระจายรายได้ การพัฒนา กับการขาดช่องทางและโอกาสที่ประชาชนส่วนใหญ่จะพัฒนาตนเองขึ้นไปแสวงหาความสำเร็จของชีวิตทางธุรกิจและสังคมด้วยตนเอง ดังนั้น บางคนจึงต้องแสวงหาโอกาสสำหรับตนเองด้วยการอิงนักการเมืองหรือพรรคการเมือง เพื่อแสวงหาหนทางไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น โดยการเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมืองต่าง ๆ ในขณะที่ประชาชนก็ขาดแคลนโอกาสและแนวทางที่จะพัฒนาอาชีพและรายได้ของตนเอง ประกอบกับกลไกของรัฐซึ่งมีหน้าที่โดยตรงก็ไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ดังนั้น เมื่อมีคนมาหยิบยื่นสิ่งที่ขาดแคลน ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องปฏิเสธ ถึงแม้ว่าการให้ความสนับสนุนในลักษณะนี้จะมีผลเสียต่อระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันก็ตาม แต่ถ้าได้มีการส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยระบอบนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็จะทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการเลือกสรรคนที่ดี เข้าไปเป็นตัวแทนของตนได้ในอนาคต และกระบวนการหาเสียงเลือกตั้งนี้เองที่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และการเลือกสรรของประชาชนได้ดีกว่าบทเรียนใด ๆ ทั้งหมด

นอกจากนี้ ผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ย่อมมีโอกาสที่จะหาเสียงระยะยาวได้ดีกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ เนื่องจากมีเงื่อนไขและกลไกต่าง ๆ พร้อมอยู่แล้ว อดีต ส.ส. บางคนจะมีศูนย์ประสานงานตั้งประจำอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงานของตนในพื้นที่เลือกตั้ง โดยมีเครือข่ายหรือพวกพ้องของตนเป็นผู้ดูแล ศูนย์ฯนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือหัวคะแนนมาพบปะกับ ส.ส. หรือตัวแทน เพื่อขอความช่วยเหลือหรือยื่นข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่คิดว่าผู้แทนควรจะจัดการให้ได้ โดยตัว

ส.ส. เองอาจจะกลับไปเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่บ่อย ๆ หรือเปิดโอกาสให้ราษฎรและหัวหน้าคณะเข้าพบ ณ ศูนย์ประสานงานแห่งนี้ ตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ให้เป็นที่รู้จักกันไป เมื่อถึงเวลาที่จะต้องหาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ก็แปรศูนย์ประสานงานนี้ให้เป็นศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้ง มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน ตามหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ มีการระดมคนมาช่วยงานหาเสียงมากขึ้น และมีการระดมทุนมาใช้จ่ายในการหาเสียงมากขึ้นด้วย

ในเวลาปกติ ศูนย์ประสานงานของ ส.ส. จะทำหน้าที่ประสานงานกับหัวหน้าคณะที่วางไว้ในส่วนต่าง ๆ ของพื้นที่ เพื่อรักษาฐานเสียงให้กับ ส.ส. พร้อมไว้สำหรับการหาเสียงในการเลือกตั้งสมัยหน้า งานในพื้นที่เพื่อการรักษาและขยายฐานเสียงของ ส.ส. ซึ่งทำให้ผู้สมัครที่เป็น ส.ส. บางคนได้รับความนิยมเหนือกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ และเป็น "ผลงาน" ซึ่งประชาชนใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. ได้แก่

1. การจัดสรรงบประมาณให้กับท้องถิ่น โดยงบประมาณพัฒนาจังหวัด 2.5 ล้านบาท ที่ ส.ส. ได้รับการจัดสรรจากสภาทุก ๆ ปี นั้น ส.ส. มีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ให้กับหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เงินส่วนนี้เองที่ผู้สมัคร ส.ส. นำมาเป็นเครื่องมือในการดึงดูดความสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล เจ้าอาวาส มรรคทายก ครู รวมไปถึงบรรดาสมาชิกสภาจังหวัด และผู้รับเหมาก่อสร้างต่าง ๆ ให้มาเป็นหัวหน้าคณะให้กับตนเอง

เริ่มจากการร่วมมือกันระหว่าง ส.ส. กับผู้นำท้องถิ่น จากการที่ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้วิ่งเข้าหา ส.ส. เพื่อขอให้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เช่น เมื่อถนนหรือทางสัญจรภายในชุมชนเป็นหลุมเป็นบ่อ หรืออยากจะทำขุดลอกคู คลองที่ตื้นเขิน ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ก็จะวิ่งเข้าหา ส.ส. เพื่อของบประมาณมาซ่อมแซม ทำนุบำรุงโครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่น เนื่องจากคณะกรรมการ

หมู่บ้านหรือสภาตำบลเองไม่มีงบประมาณจะจัดทำ การที่จะไปขอขบจากทางราชการหรือแม้แต่งบประมาณของโครงการสร้างงานในชนบท (ก.ส.ช.) ก็ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และมีระเบียบการที่ซับซ้อน บางครั้งก็ไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านในท้องถิ่น

ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า การที่ผู้นำชุมชนมักจะไปขอขบประมาณจากทาง ส.ส. มากกว่าทางราชการก็เพราะว่า โครงการพัฒนาที่ริเริ่มโดยระบบราชการส่วนใหญ่จะขาดความต่อเนื่องและไม่ค่อยจะตรงกับความต้องการของชุมชน เช่น ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นหลุมเป็นบ่อ ต้องการลูกรังมาลงสัก 2-3 คันรถ จะขอขบประมาณของ ก.ส.ช. มาซ่อมแซมก็ขอไม่ได้ ทางอำเภอบอกว่าเบื้องบนไม่อนุมัติขบประมาณในการซ่อมแซม ถ้าจะขอขบประมาณทำถนนก็ต้องทำถนนทั้งสายเลย หรือถ้าจะขอขบประมาณลอกคู คลอง ก็จะไม่ได้รับการอนุมัติ แต่ต้องขอขบประมาณในการทำคูหรือคลองส่งน้ำใหม่ทั้งสายจึงจะขอได้ บางปีทางราชการก็จะกำหนดว่า ขบประมาณ ก.ส.ช. ปีนี้ให้ทำลานตากข้าวทั้งหมด คณะกรรมการหมู่บ้านจะขอขบประมาณมาทำอย่างอื่นก็ไม่ได้รับการอนุมัติ บางหมู่บ้านจึงมีลานตากข้าว 2-3 ลาน ถ้าไปขอขบประมาณจาก ส.ส. จะสะดวกกว่า ขอขบประมาณซ่อมถนนก็ได้ขบประมาณซ่อมถนน

ด้วยเหตุที่การจัดสรรงบประมาณเพื่อชุมชนของ ส.ส. มีความยืดหยุ่นกว่าทางราชการมาก และมักจะเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนชอบที่จะ "วิ่ง" เข้าไปหาและยื่นข้อเสนอสู่ ส.ส. มากกว่าทางราชการ เมื่อรายหนึ่งประสบความสำเร็จก็มีการแนะนำกันต่อ ๆ ไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดผู้นำชุมชนเหล่านั้นก็กลายเป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส. คนนั้นไปยิ่ง ส.ส. คนนั้นได้รับเลือกตั้งหลายสมัย ก็ยิ่งสะสมหัวคะแนนที่เป็นผู้นำชุมชนได้เป็นจำนวนมาก โอกาสที่ผู้สมัครหน้าใหม่ ๆ ที่ไม่มีผลงานเทียบได้จะเบียดแทรกเข้าไปแทนที่ก็ยิ่งน้อยลงทุกที

ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาจังหวัดให้กับ ส.ส. จึงมีทั้ง ข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ ทำให้ตัวแทนของราษฎรดูมีความหมายและมีความสำคัญมากขึ้น เพราะมีผลงานย้อนกลับมาสู่ชาวบ้านเมื่อได้รับการเลือกตั้งไปแล้ว ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าเมื่อเลือกผู้แทนไปแล้ว มีผลอะไรย้อนกลับมาสู่ตัวเขาบ้าง ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้แทนที่ดีหรือไม่ดี เปรียบเทียบกับ ส.ส. บางคน ซึ่งอาจจะไม่ยอมทำอะไรเมื่อได้รับงบประมาณมาแล้ว ในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป ก็อาจจะทำให้ประชาชนตัดสินใจลงคะแนนได้ดีขึ้น

ส่วนข้อเสียนั้นอยู่ที่ งบประมาณส่วนนี้ทำให้ ส.ส. สามารถสร้างฐานทางการเมืองให้กับตนเองได้อย่างมั่นคง ทำให้คนใหม่ ๆ ไม่มีโอกาสก้าวเข้าไปรับใช้ประชาชน

หัวหน้าคณะของอดีต ส.ส. หลายสมัยบางคนมั่นใจในฐานทางการเมืองของเจ้านายตน ถึงขนาดกล่าวว่า "เขาจะเป็น ส.ส. จนกระทั่งเขาตายหรือเขาเปื้อนนั่นแหละ" เรื่องที่จะไม่ได้รับเลือกตั้งนั้นไม่มี เพราะได้วางรากฐานทางการเมืองเอาไว้เป็นอย่างดี หลังจากที่ได้รับเลือกตั้งมาแล้วถึง 6 สมัย

ความมั่นใจในฐานทางการเมืองของอดีต ส.ส. ของบรรดาผู้สนับสนุนและหัวหน้าคณะของเขาในลักษณะนี้ ยิ่งเป็นเครื่องดึงดูดความสนับสนุนของบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องการเข้ามาแสวงประโยชน์ร่วม ทำให้เขามีคนสมัครเข้ามาเป็นหัวหน้าคณะให้อย่างมากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้รับเหมาก่อสร้าง และสมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาจังหวัดที่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างได้เข้ามาเป็นหัวหน้าคณะให้กับ ส.ส. มากขึ้น ดังเช่น ผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. หลายสมัยรายนี้ หัวหน้าคณะหลักระดับอำเภอของเขาส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกสภาจังหวัดและ/หรือผู้รับเหมาก่อสร้าง นั่นคือ ในจำนวนหัวหน้าคณะหลักทั้ง 6 อำเภอในเขตเลือกตั้งมีหัวหน้าคณะอยู่ 4 อำเภอที่เป็นสมาชิกสภาจังหวัด คือ หัวหน้าคณะในอำเภอ ก. อำเภอ ข. อำเภอ ค. และ อำเภอ จ. และ 3 ใน 4 คน มีอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง คือ เป็น ส.จ. ที่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างด้วย ในขณะที่เขายังมี

หัวคะแนนในอำเภอ จ. เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างอีกคนหนึ่งด้วย

จากแนวโน้มดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันผู้รับเหมาก่อสร้างมีความ
 โน้มเอียงที่จะเข้ามาเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น และมีโอกาสได้รับ
 การเลือกตั้งสูง เพราะสามารถนำกิจการรับเหมาก่อสร้างของตนไปผูกกับการหา
 เสียงทางการเมืองได้อีกด้วย โดยการเข้าไปประมูลรับงานพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ
 เช่น การสร้างถนน สร้างสะพาน ลานตากข้าว ฯลฯ จากทางจังหวัดและอำเภอ
 ต่าง ๆ และอาศัยความคุ้นเคยกับผู้นำชุมชนหาเสียงเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด
 หลังจากนั้นก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา
 ท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบให้กับทางอำเภอที่ตนเป็นผู้แทน การที่ได้
 มีส่วนร่วมพิจารณาและรับผิดชอบงบประมาณส่วนนี้เอง ทำให้ผู้รับเหมาที่เป็น ส.จ.
 สามารถประมูลรับงานในส่วนของอำเภอตนได้ง่ายกว่าผู้รับเหมาคนอื่น ๆ ทั้งยัง
 นำผลงานที่เกิดขึ้นไปหาเสียงกับชาวบ้านและผู้นำชุมชนได้อีกด้วย เป็นเสมือนการ
 ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว

และถ้าเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างที่เป็น ส.จ. ไปเป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส.
 ด้วยแล้ว ก็ยังจะได้รับประโยชน์มากขึ้นเมื่อได้มีส่วนรับงานก่อสร้างในโครงการ
 ต่าง ๆ ที่ได้รับงบประมาณจากงบประมาณพัฒนาจังหวัดของ ส.ส. ในส่วนของ
 อำเภอนั้น ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งยังสามารถที่จะใช้ฐานคะแนนเสียงร่วมกันกับ ส.ส.
 อีกต่างหาก อาจกล่าวได้ว่า การร่วมมือกันของ ส.จ. และ ส.ส. ทั้งทาง
 เศรษฐกิจและการเมืองเหล่านี้ ทำให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง
 รับเป็นหัวคะแนนให้ในอำเภอที่ตนรับผิดชอบ อีกฝ่ายหนึ่งจัดสรรผลประโยชน์ให้
 เป็นการตอบแทน ผลงานที่ได้กลายมาเป็นเครื่องมือในการรักษาฐานเสียงของทั้ง
 สองฝ่าย เสริมความมั่นคงให้กับฐานทางการเมืองและฐานทางเศรษฐกิจควบคู่กัน
 ไป ผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. จึงมีความได้เปรียบเหนือกว่าผู้สมัครอื่น ๆ ทั้งหมด
 ตรงนี้เอง

ในกรณีที่ ส.ส. ได้รับตำแหน่งในคณะรัฐบาล นอกจากจะทำให้ได้พิสูจน์ความสามารถในการบริหารประเทศ และเป็นเกียรติประวัติของตนและวงศ์ตระกูลแล้ว ยังสามารถที่จะใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์ต่อการวางแผนหาเสียงระยะยาว โดยการนำงบประมาณและแผนการพัฒนาท้องถิ่นเข้าไปผนวกเป็นแผนงานและงบประมาณของหน่วยงานในความรับผิดชอบของตนเอง ผลักดันให้เกิดโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ตนจะลงสมัครรับเลือกตั้ง และนำมาอ้างเป็นผลงานของตนเพื่อหาเสียงกับประชาชนและหัวหน้าในพื้นที่ได้อีกด้วย ดังเช่นในกรณีของอดีต ส.ส. ของเขตนี้ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีของกระทรวงหนึ่งซึ่งรับผิดชอบงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เขาได้ป้อนโครงการหลายโครงการเพื่อหาเสียงในพื้นที่ เข้าไปในความรับผิดชอบของ ธ.ก.ส. เช่น โครงการตลาดกลางเพื่อการเกษตรที่อำเภอ ก. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมที่อำเภอ ค. และอำเภอ ง. โครงการนิคมเกษตรกรรมเพื่อคนหนุ่มสาวในพื้นที่ที่เป็นรอยต่อระหว่างอำเภอ ค. และอำเภอ จ. รวมทั้งโครงการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ซึ่งกำลังศึกษาความเป็นไปได้ในอำเภอ ฉ. จากลักษณะการกระจายโครงการแต่ละโครงการไปยังแทบทุกอำเภอในพื้นที่เช่นนี้ นับเป็นการวางฐานรากของการหาเสียงไว้อย่างมั่นคง เพราะจะก่อให้เกิดความศรัทธาขึ้นกับประชาชนที่ได้ร่วมโครงการเหล่านี้ นั้นเท่ากับเป็นการขยายฐานคะแนนเสียงให้กว้างขวางออกไปได้อีกส่วนหนึ่ง นอกเหนือจากที่ขั้นตอนในการทำโครงการเหล่านี้มีส่วนในการตอบแทนความช่วยเหลือของหัวหน้าในระดับต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งด้วย

งานต่าง ๆ เหล่านี้ อดีต ส.ส. จะกระทำโดยผ่านการจัดการของศูนย์ประสานงานของเขาในพื้นที่ โดยตัวแทนและหัวหน้าที่ได้วางไว้อย่างส่วนต่าง ๆ เป็นแกนที่สำคัญ

2. การบริการ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นแกนที่สำคัญของอดีต ส.ส. ในการสร้างผลงานให้กับท้องถิ่นแล้ว ศูนย์ประสานงานยังทำหน้าที่ในการเป็นตัวกลางรับเรื่องราวร้องทุกข์ ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน

ในพื้นที่ให้กับอดีต ส.ส. เพื่อที่จะได้หาทางแก้ไขและทำการตอบสนองต่อความต้องการเหล่านั้น เป็นการให้บริการกับประชาชนในพื้นที่อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อการหยั่งรากความนิยมที่ประชาชนจะมีต่อผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส. หรือแม้แต่ผู้สมัครที่ลงหาเสียงกับประชาชนในพื้นที่จริง ๆ ก็อาจจะสร้างความนิยมในลักษณะนี้ได้ แต่ ส.ส. ย่อมมีเงื่อนไขที่จะทำได้ดีกว่า โดยอาศัยบทบาทของการเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นสำคัญ

งานให้บริการแก่ประชาชนนี้ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ ภายในพื้นที่ เช่น สำนักงานการไฟฟ้า สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักงานโยธาธิการ สำนักงานชลประทาน สถานีตำรวจ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ประชาชนมาขอร้องให้เป็นตัวกลางในการติดต่อกับหน่วยราชการเหล่านั้น เพราะไม่ได้ได้รับความสะดวกในการไปติดต่อเอง เช่น ในกรณีที่ต้องการแหล่งน้ำ ไฟฟ้า หรือถนนหนทางต่าง ๆ ให้กับชุมชน หรือในกรณีที่ประชาชนต้องประสบความเดือดร้อนจากสาธารณภัย เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุพัดพาบ้านเรือนเสียหาย ส.ส. จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของราษฎร โดยการไปกระตุ้นหน่วยงานนั้น ๆ หรืออาจจะไปขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาชี้แจงให้ราษฎรทราบว่า ความต้องการเหล่านั้นจะกระทำได้หรือไม่อย่างไร ในกรณีที่หน่วยงานเหล่านั้นมีเครื่องมือหรือเครื่องมือพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่อาจติดขัดที่งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงาน ส.ส. ก็อาจจะจัดสรรงบประมาณในส่วนของงบพัฒนาจังหวัดมาให้จำนวนหนึ่ง ใช้งบประมาณของทางราชการจำนวนหนึ่ง รวมกับงบประมาณที่ได้จากความร่วมมือของประชาชนเองอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อให้แผนงานและโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น กรณีที่ราษฎรขอมีไฟฟ้าใช้ภายในหมู่บ้าน หรือในกรณีที่ราษฎรต้องการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน ราษฎรอาจต้องยอมมอบที่ดินที่จะตัดถนนส่วนหนึ่ง หรือยอมเสียเงินค่าเสาไฟฟ้าจำนวนหนึ่ง ที่เหลือ ส.ส. ก็อาจจะจัดสรรเงินมาสมทบเพราะถ้าจะรองงบประมาณจากทางราชการอย่างเดียว บางทีก็ไม่พอแก่การดำเนินงานหรือล่าช้าไม่ทันกับความต้องการของราษฎร ด้วย

วิธีนี้จะทำให้ ส.ส. ที่เข้าไปเป็นตัวเชื่อม ได้รับความศรัทธาจากประชาชนและ ได้รับความนิยมนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการสะสมคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นอีก ทางหนึ่ง

งานบริการอีกประเภทหนึ่ง เกิดจากช่องว่างของการมีโอกาสนี้ที่ไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ทำให้คนทั่วไปหวังพึ่งพาผู้ที่มีอำนาจ มีบารมี หรือมีช่องทางที่จะเข้าถึงแหล่งอำนาจทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้มากกว่า เพื่อการไต่เต้าขึ้นไปสู่สิ่งซึ่งสังคมให้คุณค่าว่าดีกว่า เหนือกว่า โดยการยอมตัวรับใช้ผู้ที่มีอำนาจหรือมีช่องทางที่จะทำให้ตนได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่านั้นได้ ช่องว่างนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดระบบหัวคะแนนขึ้นในสังคมการเมืองไทย โดยหัวคะแนนมักจะเป็นบุคคลที่เคยได้รับความช่วยเหลือ หรือรับบริการทั้งในด้านที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือทั้งเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม และสัญญาว่าจะตอบแทนโดยช่วยหาคะแนนเสียงให้กับ ส.ส. เมื่อมีการเลือกตั้ง งานบริการประเภทนี้ ได้แก่

การให้ความสะดวกหรือปกป้องคุ้มครองกิจการหรือธุรกิจของเอกชนในเขตเลือกตั้ง ธุรกิจบางอย่างเป็นธุรกิจปิดลับ หรือเป็นธุรกิจที่ต้องดำเนินการโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย หรือมีการละเมิดกฎหมายตั้งแต่ระดับเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงระดับผิดกฎหมายมาก ๆ เช่น การเป็นเจ้าของมือห่วยเถื่อน บ่อนการพนัน ร้านอาหารที่มีบริการพิเศษ เจ้าของโรงเลื่อยที่มีการลักลอบทำไม้ที่ผิดกฎหมาย ฯลฯ กิจการที่มีการดำเนินงานที่ละเมิดกฎหมายเหล่านี้ มักจะถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง สรรพากร ฯลฯ อยู่เสมอ บางครั้งเจ้าของกิจการจึงพยายามเข้าไปติดสนิทกับ ส.ส. โดยเป็นหัวคะแนนให้ในช่วงหาเสียง เพื่อหวังที่จะใช้ความสัมพันธ์ที่มีต่อ ส.ส. หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอิทธิพลบางคนเป็น "เกราะป้องกันตัว" ไม่ให้ธุรกิจของตนถูกรบกวนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐในปัจจุบันมักจะเกรงใจ ส.ส. และเกรงกลัวอิทธิพลของพรรคการเมืองที่นักการเมืองเหล่านี้สังกัดอยู่ โดยเฉพาะถ้าเป็น ส.ส. ที่สังกัดพรรครัฐบาลด้วยแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยิ่งเกรงใจมากขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่

เหล่านั้นเกรงว่านักการเมืองจะใช้อิทธิพลทางการเมือง เพื่อกดดันผู้บังคับบัญชา ไปในทางที่เป็นโทษแก่ตนเองได้ ด้วยเหตุนี้จึงพบเจ้ามือห่วยเถื่อน หรือเจ้าของ บ่อนการพนันมาเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็น จำนวนมาก

งานบริการนี้ยังรวมไปถึงการเป็นตัวกลางในการไถ่กู้เกียรติพิพาท เล็ก ๆ น้อย ๆ ระหว่างราษฎรด้วยกัน หรือช่วยเดินเรื่องให้ในกรณีที่ข้อพิพาทนั้น ไปถึงมือของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องแล้ว รวมทั้งการจัดหางาน จัดหาโรงเรียน ให้กับบุตรหลานของประชาชนในพื้นที่ หัวคะแนนคนหนึ่งของนายอุทัยแล้วว่า ปีหนึ่ง ๆ มีประชาชนและหัวคะแนนนำลูกหลานไปฝากให้ช่วยหางาน หาโรงเรียนให้ไม่ต่ำกว่า 1,000 คน แต่แต่ละปีจะทำทะเบียนประวัติไว้ว่าใครต้องการทำงานอะไร การศึกษาระดับใด แล้วจึงทยอยจัดหาให้ โดยเฉพาะบุตรหลานของหัวคะแนนจะ ได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

จากการศึกษาในพื้นที่พบว่า หัวคะแนนจำนวนหนึ่งเคยฝากลูกหลายเข้า ทำงานกับนายอุทัย หรือให้นายอุทัยหางานให้ทำ โดยพ่อ แม่ที่เป็นหัวคะแนนสัญญาว่าจะช่วยนายอุทัยหาเลี้ยง เมื่อมีการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการให้อีกด้วย

3. การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและภาพพจน์ที่ดีของผู้สมัครในด้านของการเอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของประชาชนอยู่เสมอ ด้วยการออกไปพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่ก็มักจะใช้โอกาสที่มีงานบุญ งานประเพณีที่สำคัญ ๆ ของประชาชนเป็นสื่อกลาง เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือในงานที่ทางวัดหรือทางผู้นำชุมชนจัดขึ้นเพื่อหาทุนสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เมรุ หรือถาวรวัตถุอื่น ๆ หัวคะแนนของผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. คนหนึ่ง เล่าว่า ปีหนึ่ง ๆ ผู้สมัครของเขาทอดกฐิน ทอดผ้าป่าถึง 32 วัด ในช่วงหนึ่งเดือนที่มีการทอดกฐินกันนั้น จะต้องทอดกฐินวันละ 2-5 วัด เป็นอย่างน้อย

การออกไปพบปะราษฎรในช่วงงานพิธีเหล่านี้ ผู้สมัครบางคนชอบที่จะมีบทบาทนำในการดำเนินงาน เช่น จะรับหน้าที่เป็นพิธีกรผู้ดำเนินรายการเป็นบางช่วง ดังเช่นกรณีของนายอุทัย นายอุทัยจะชอบทำหน้าที่เป็นพิธีกรในช่วงที่มีการระดมเงินทุนเพื่อใช้ในงานสาธารณกุศลต่าง ๆ โดยจะเรียกชื่อของชาวบ้านผู้มาร่วมงานนั้นตามบัญชีรายชื่อทีละคน ๆ แล้วถามว่า แต่ละคนจะบริจาคเงินเพื่อสาธารณกุศลครั้งนี้เป็นจำนวนเท่าใด และจะบริจาคเป็นงวดเดียวหรือแบ่งเป็นงวด ๆ แต่ละงวดจะบริจาคได้เมื่อใด เมื่อรวบรวมรายชื่อและจำนวนเงินของผู้บริจาคซึ่งเป็นคนในชุมชนนั้นได้เรียบร้อยแล้ว นายอุทัยก็จะคำนวณว่าในจำนวนยอดเงินที่เป็นเป้าหมายในการหารายได้เพื่อสาธารณกุศลครั้งนี้เป็นเท่าใด ถ้าเป็นการก่อสร้างถาวรวัตถุก็จะคำนวณว่า งบประมาณค่าก่อสร้างทั้งหมดเท่าใด เงินบริจาคจากที่รวบรวมไว้มีจำนวนเท่าใด และนายอุทัยจะบริจาคเงินสมทบเท่าใด เงินบริจาคจากที่รวบรวมไว้มีจำนวนเท่าใด และนายอุทัยจะบริจาคเงินสมทบเท่าใด วิธีนี้ทำให้เจ้าภาพระดมทุนได้จำนวนมากภายในเวลาอันรวดเร็ว เพราะชาวบ้านที่ถูกเรียกชื่อจะมีความเกรงใจ ส.ส. หรือรัฐมนตรีอย่างหนึ่ง กลัวเสียหน้าถ้าไม่บริจาคหรือบริจาค่น้อยอีกอย่างหนึ่ง หรืออยากมีหน้ามีตาในการมีส่วนร่วมในการบริจาคอีกอย่างหนึ่ง การระดมทุนได้มากภายในเวลาอันรวดเร็ว จึงกลายเป็นผลงานดีเด่นของนายอุทัย ซึ่งหลังเลิกประชุมแล้วประชาชนที่เข้าร่วมมักจะออกมาพูดชื่นชมความสามารถของนายอุทัยกันเป็นแถว

การแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่เรียบง่ายและให้ความเป็นกันเองกับราษฎรเช่นนี้ นอกจากจะทำให้เขาได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ตนเองอย่างชาญฉลาดวิธีหนึ่ง ซึ่งอาศัยบทบาทของการเป็นผู้แทนราษฎรมาเป็นเงื่อนไขในการแสดงพฤติกรรม ทำให้ได้รับการยอมรับมากขึ้น

การประชาสัมพันธ์ของอดีต ส.ส. ยังมีอีกหลายวิธีการ แต่ละวิธีการจะต้องประเมินค่านิยมของประชาชนในพื้นที่นั้นก่อนว่า เมื่อใช้ไปแล้วจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นหรือไม่ เพราะเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ก็คือ การสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับตัวเองเพื่อหวังผลต่อความนิยม ความชื่นชม ความศรัทธาที่จะได้รับเป็น

สำคัญ วิธีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีนี้ อาจจะเรียกว่าเป็น "กระบวนการสร้างภาพพจน์" ก็ได้

กระบวนการสร้างภาพพจน์ของผู้สมัคร หมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้สมัครนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ตนเอง เพื่อหวังผลที่จะก่อให้เกิด "จินตภาพ" เกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของตนในทัศนะของคนทั่วไป ในทิศทางที่ตนเองต้องการ

เนื่องจาก "ภาพพจน์" เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเป็นเรื่องของการที่มนุษย์ให้ความหมายหรือให้คุณค่าแก่บุคคลหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น การสร้างภาพพจน์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยคุณค่าและบรรทัดฐานทางสังคมเป็นหลัก จากนั้นจึงสื่อออกมาด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์โฆษณาชวนเชื่อ ฯลฯ ผ่านตัวกลางในการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การพูด การเขียน ทางภาพถ่าย และการแสดงออกทางแบบแผนพฤติกรรม ฯลฯ เพื่อให้บุคคลในกลุ่มเป้าหมายยอมรับหรือปฏิเสธในคุณค่าของสิ่งที่ต้องการสื่อออกมานั้น ดังนั้น กระบวนการสร้างภาพพจน์ของผู้สมัครจึงต้องอาศัยค่านิยมและบรรทัดฐานภายในสังคมไทยเป็นหลัก

นักสังคมวิทยาได้จำแนกค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทยไว้ 10 ประการ คือ (เกรียง สุวรรณทัต, พันเอก. 2520 : น.50)

1. รักความเป็นอิสระ ชอบอยู่ตามลำพังไม่ต้องการข้องเกี่ยวกับบุคคลอื่น ไม่ชอบอยู่ในบังคับของใคร พฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมีลักษณะของการเป็นคนเกรงใจคนอื่น ไม่เคร่งต่อระเบียบ ค่านึงถึงแต่ความสะดวกสบายของตนเป็นเกณฑ์

2. เล็งผลในทางปฏิบัติ ไม่ยึดมั่นในลัทธิและไม่ยึดถือปฏิบัติในสิ่งซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติมีปัญหาติดขัด หรือไม่ก่อให้เกิดความสะดวกแก่ตน ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงถ้าจะมีผลดีแก่ตน ขณะเดียวกันทำให้

ขาดความเคร่งครัดในหลักการและยึดมั่นในระเบียบแบบแผน

3. ยกย่องเงิน ซึ่งหมายถึงความมั่งคั่ง และทรัพย์สินทุกชนิดที่ประกอบเป็นฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล
4. ยกย่องอำนาจ
5. ความเป็นเจ้านายคน หมายถึง คุณสมบัติอันสำคัญยิ่งที่แสดงออกให้ได้ทราบถึงตำแหน่งและอำนาจของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม
6. รักความสนุกสนาน
7. ยกย่องความมีอาวุโส หมายถึง การเคารพ นับถือ ยกย่องบุคคลที่เป็นหัวหน้า ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีอายุสูง เพราะถือว่าบุคคลเหล่านี้มีประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน มีความชัดเจนในการแก้ปัญหา เป็นคนเฉลียวฉลาดเข้าใจโลก และชีวิตลึกซึ้ง
8. ความกตัญญู
9. ยกย่องจิตใจนักเลง หมายถึง ความเป็นสุภาพบุรุษที่มีใจกว้าง รู้จักแพ้รู้จักชนะ มีสมัคพรพรคพวกมาก มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ ซื่อสัตย์ เสียสละเป็นตัวของตัวเอง รักความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบผู้น้อย
10. การยกย่องความใจกว้าง คนไทยนิยมคนที่มีใจบุญสุนทาน จิตใจเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อเพื่อนบ้านและคนแปลกหน้า

การจำแนกค่านิยมของสังคมไทยไว้ 10 ประการข้างต้นนี้ มีพื้นฐานอยู่บนลักษณะทางสังคมไทยแบบเดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ที่ความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นไปตามประเพณี การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตรอง

การจำแนกค่านิยมในลักษณะนี้มีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นสังคมเกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียว ตรงกันข้ามกลับเป็นสังคมที่มีโครงสร้างหลากหลายทับซ้อนกันอยู่ บรรทัดฐานและค่านิยมต่าง ๆ จึงอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับประเทศเรามีการติดต่อแลกเปลี่ยนทางด้านเทคโนโลยี

วิทยาการ ตลอดจนวัฒนธรรม ฯลฯ กับต่างชาติมากขึ้น พร้อม ๆ กับการพัฒนาทางการสื่อสารที่ขยายตัวกว้างไกลออกไป ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและบรรทัดฐานที่เคยยึดถือ

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงเช่นนั้นอาจมีอยู่มากในส่วนของสังคมที่ต้องสัมพันธ์กับความทันสมัยโดยตรง เช่น สังคมเมือง สังคมอุตสาหกรรม และในหมู่คนที่ได้รับการศึกษาสูง ส่วนในสังคมเกษตรกรรมในชนบท ในหมู่คนที่มีการศึกษาน้อย จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยเฉพาะความยึดมั่นในค่านิยมและธรรมเนียมประเพณีแบบเดิม ค่านิยมและชนบประเพณีเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม

ดังนั้น ผู้ที่ต้องการจะสร้างภาพพจน์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมใด ก็คงต้องแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนพฤติกรรมที่คนในสังคมนั้นกำหนดขึ้น สำหรับผู้ที่ต้องการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต้องอาศัยความสนับสนุนและการยอมรับจากประชาชนในเขตเลือกตั้งใด ก็จำเป็นต้องสร้างภาพพจน์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น

ผู้สมัครที่ประสบความสำเร็จในการสร้างภาพพจน์ของการเป็นผู้แทนราษฎรที่ดี จะได้รับความนิยมนจากประชาชนอย่างสูงและเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ได้รับความสนับสนุนจากประชาชน

วิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพพจน์ของผู้สมัคร โดยอิงค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมนั้น บางครั้งถูกเรียกว่าเป็น "ปฏิบัติการทางจิตวิทยา" อันเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกลึกซึ้งหรือจิตใจของประชาชนให้มากที่สุด โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การปราศรัย การจัดเลี้ยง การทำบุญสุนทาน บริจาคทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศล การแสดงตัวเป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุน ในขณะที่เดียวกันก็แสดงตัวเป็นคนเรียบง่าย เป็นกันเองไม่มีพิธีรีตอง พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในค่านิยมพื้นฐานของคนในสังคมของผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนการที่

ผู้สมัครซึ่งสามารถจัดเลี้ยงผู้คนเป็นจำนวนมาก ทำบุญสุนทานหรือบริจาคทรัพย์สินได้มากหรือสามารถตอบแทนความช่วยเหลือของผู้สนับสนุนตนได้ดี มีผลงานตอบแทนแก่ผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้ตน หรือแม้แต่การแจกเงิน แจกสิ่งของ ฯลฯ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นคนมีใจกว้าง เสียสละ โอบอ้อมอารี การที่ผู้สมัครแสดงตัวเป็นคนเรียบง่าย เป็นกันเอง แม้จะได้รับตำแหน่งสูง ๆ มีสถานภาพที่เหนือกว่า แต่กลับมากลุกคลีสนุกสนานกับชาวบ้านธรรมดาได้ สะท้อนถึงความเป็นคนไม่มีพิธีรีตรองใจกว้าง ซึ่งจะทำได้รับความนิยมนับถือมากขึ้น

จากการสังเกตและศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งที่ 2 แห่งนี้ พบว่า ผู้สมัครซึ่งได้รับความนิยมมาก ๆ โดยเฉพาะผู้สมัครที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาแล้วหลายสมัย มักจะมีพฤติกรรมหาเสียงในลักษณะที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด บุคคลที่ประชาสัมพันธ์ตนเองให้คนส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถจะเป็น "ที่พึ่ง" ของคนส่วนใหญ่ได้มากที่สุด ก็จะได้รับเลือกตั้ง ความหมายของการเป็น "ตัวแทนราษฎร" ของคนในเขตนี้ก็คือ บุคคลที่สามารถแสดง "ภาพพจน์" ว่าจะเป็ "ที่พึ่ง" ได้เมื่อถึงคราวที่ราษฎรประสบความเดือดร้อน หรือต้องการความช่วยเหลือเกื้อกูลบางอย่าง นั่นก็คือ การเป็นบุคคลที่สามารถตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนได้นั้นเอง

พฤติกรรมและกระบวนการหาเสียงเหล่านี้จะต้องผ่านการหาเสียงมาอย่างเนิ่นนานและต่อเนื่อง จะต้องผ่านขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ และความชัดเจนทางการเมืองที่มากพอ และมีกลไกในการหาเสียงที่สำคัญคือ ศูนย์ประสานงานฯ และระบบห้วคะแนน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการหาเสียงของผู้สมัครกระทำได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ชัยชนะของนายอุทัยในการเลือกตั้งที่ผ่านมา มีพื้นฐานอยู่ที่การวางแผนหาเสียงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในช่วงที่มีการเลือกตั้งและไม่มี การเลือกตั้ง ความพ่ายแพ้ของนายสนธยาอยู่ที่ขาดการหาเสียงและการจัดองค์กรในการหาเสียงอย่างต่อเนื่อง ส่วนการที่นายอุทัยได้รับความนิยมมากกว่านายสนธยา อยู่ที่การวางแผนหาเสียงอย่างต่อเนื่องของเขานั้น สามารถแสดงบทบาทของ "ผู้แทนที่ดี" ในความหมายของการเป็นผู้ที่

สามารถ "พึ่งพา" ได้ดีที่สุด ภาพพจน์นั้นจะเป็นที่ยอมรับของประชาชน ก็ต้องผ่านกระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเรียกว่า "กระบวนการสร้างภาพพจน์" นั้นเอง

บุคคลที่มีความเหมาะสมจะถูกเลือกมาเป็นหัวหน้าคณะหลักให้กับผู้สมัครควรจะมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ในด้านหนึ่งหรือทุก ๆ ด้านรวมกัน คือ

1) กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

คือ บุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลต่ออาชีพการงาน มีชีวิตความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เช่น เป็นเจ้านายกับลูกน้อง เจ้านายกับลูกหนี้ เจ้าของโรงสี หรือพ่อค้ารับซื้อข้าวกับชาวนา เจ้าของที่ดินกับผู้เช่า เจ้าของกิจการพาณิชย์กรรมหรืออุตสาหกรรมกับลูกจ้าง คนงาน กรรมกร หรือลูกค้า เป็นต้น ผู้สมัครมักจะจัดหาบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า และมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสูงกว่ามาเป็นหัวหน้าคณะให้ เช่น กรณีของเจ้านายหรือหัวหน้างานทั้งในส่วนราชการและเอกชน โดยเฉพาะในองค์กรใหม่ ๆ ที่หัวหน้างานมีอำนาจบังคับบัญชาหรือให้คนให้โทษสูง มีผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องจำนวนมาก ถ้าผู้สมัครสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้บังคับบัญชาช่วยหาเสียงให้กับตนได้ โอกาสที่จะได้รับคะแนนเสียงจำนวนมากก็มีมากขึ้น เช่นเดียวกับการที่เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่มีลูกจ้างและคนงานจำนวนมาก ๆ เป็นหัวหน้าคณะให้กับผู้สมัคร ในขณะที่เจ้าของกิจการอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมขนาดกลางถึงขนาดเล็กที่เป็นหัวหน้าคณะให้กับผู้สมัคร จะมีบทบาทในการช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัคร กับลูกค้าและลูกจ้างจำนวนหนึ่งได้เป็นอย่างดี ถ้ากิจการนั้นต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น เช่น กิจการโรงสี โรงเลื่อย โรงมัน โรงน้ำแข็ง โรงงานน้ำตาล เจ้าของกิจการรับซื้อพืชผลการเกษตร หัวหน้าโคเวด้าอ้อย ฯลฯ ในกรณีของเจ้าของที่ดินกับผู้เช่าก็จะมีอิทธิพลต่อกันอยู่มาก เพราะผู้เช่ามักจะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางด้านเงินทุน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพอยู่แล้ว โดยเฉพาะเจ้าของที่ดินกับชาวนา รวมไปถึงเจ้านายกับลูกหนี้ก็เช่นกัน บุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจต่ำกว่ามักจะต้องพึ่งพา

อาศัยบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงกว่าอยู่แล้ว ดังนั้น จึงมักจะมีแรงใจ และยอมโอนอ่อนผ่อนตามให้กับบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงกว่าอยู่เสมอ ดังนั้น ถ้าบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลทางเศรษฐกิจสูงยอมเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัคร ผู้สมัครก็คงจะขยายฐานคะแนนเสียงออกไปได้อีก

2) กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลทางสังคม

หมายถึง กลุ่มบุคคลที่จะมีบทบาทเป็นผู้นำของสังคมนั้น ๆ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักหรือได้รับการยอมรับจากประชาชน หรือเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความนิยม ยกย่อง เชื่อถือ และให้ความสำคัญ หรือเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือผู้นำของเขาในระดับต่าง ๆ กลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจแยกออกเป็น

กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ ข้าราชการต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่ต้องทำงานสัมพันธ์กับประชาชนอยู่เป็นประจำ เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครองตั้งแต่นายอำเภอลงมาถึงปลัดอำเภอ เสมียนอำเภอ ฯลฯ ข้าราชการฝ่ายตำรวจ พัฒนาการ เกษตรอำเภอ สาธารณสุข ปศุสัตว์ และที่มีบทบาทอย่างมากก็คือ ข้าราชการส่วนการศึกษา เช่น ครู ศึกษานิเทศ

กลุ่มข้าราชการเหล่านี้ถ้ายินยอมที่จะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครก็มักจะ เป็นหัวคะแนนประเภท "แอบแฝง" คือ ไม่ยอมเปิดเผยตัวว่าเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง เพราะจะผิดวินัย เนื่องจากพระราชบัญญัติเลือกตั้งบัญญัติห้ามมิให้ช่วยผู้สมัครคนใดคนหนึ่งหาเสียงไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ข้าราชการบางคนกลับไม่วางตัวเป็นกลางและช่วยผู้สมัครหาเสียง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังเช่นในกรณีของข้าราชการที่มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งของอำเภอ จ. ใช้ อำนาจหน้าที่ของตนอำนวยความสะดวกให้กับผู้สมัครบางคน

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน หัวหน้าคุ้มบ้าน กรรมการประจำคุ้ม

บ้าน ฯลฯ ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้มักเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ และบางกรณีมีฐานเสียงอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว เนื่องจากการขึ้นมามีตำแหน่งอย่างเป็นทางการเหล่านี้จะต้องผ่านการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้นมาก่อน ผู้สมัครบางคนใช้วิธีการส่งคนของตนหรือคนที่ตนสนับสนุนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำท้องถิ่น เพื่อผลในการควบคุมคะแนนเสียงระยะยาว

กลุ่มผู้นำท้องถิ่นก็เช่นเดียวกับข้าราชการ ที่ถูกกฎหมายบัญญัติห้ามไว้มิให้ช่วยผู้สมัครคนหนึ่งคนใดหาเสียง โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งโดยตรงด้วยแล้ว การช่วยผู้สมัครคนหนึ่งคนใดหาเสียงจะทำให้การเลือกตั้งนั้นขาดความเป็นกลาง และไม่ยุติธรรมทันที แต่โดยทั่วไปผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ก็มักจะเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัคร และช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครโดยทางอ้อม คือ ไม่ลงไปหาเสียงกับชาวบ้านให้เลือกผู้สมัครโดยตรง แต่จะใช้วิธีการโน้มน้าวใจให้บุคคลอื่นช่วยหาเสียงให้แทน หรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนเห็นความสำคัญของผู้สมัครบางคน เป็นต้น

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี ฯลฯ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน บุคคลในกลุ่มนี้จะมีประสบการณ์ในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นอย่างดี และมีฐานคะแนนเสียงของตนเองในระดับชุมชนใหญ่ชุมชนหนึ่ง เช่น ในระดับอำเภอหรือในเขตเทศบาล การมีหัวคะแนนที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้สมัครขยายฐานเสียงออกไปได้กว้างกว่าหัวคะแนนในกลุ่มอื่น

ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่น ล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคม และได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำของสังคมทั้งในส่วนที่เขาสังกัดอยู่ และต่อสังคมส่วนรวม เนื่องจากได้รับอำนาจหน้าที่มาจากแหล่งอำนาจต่าง ๆ เช่น รัฐบาล ในกรณีของข้าราชการ หรือโดยได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เช่น ผู้นำท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบกับในสมัยก่อนบุคคลเหล่านี้มักจะนำวิทยาการสมัยใหม่มาสู่ประชาชนและชุมชนอยู่เสมอ ดังนั้น

การชี้แนะและการตัดสินใจของบุคคลเหล่านี้ จึงมักจะได้รับความ เชื่อถือและการยอมรับจากประชาชน การชักนำให้บุคคลเหล่านี้มาเป็นหัวหน้าจะมีผลต่อการชักนำบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่มให้มาเป็นหัวหน้าได้ ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนชี้แนะการตัดสินใจลงคะแนนของประชาชนได้ด้วย

3) กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและอิทธิพลทางจิตใจต่อประชาชนภายในเขตเลือกตั้ง

ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ประชาชนมักมีความรู้สึกผูกพัน เคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธา หรือมีความนิยมชมชอบ เช่น พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา กลุ่มเครือญาติ ผู้อาวุโส รวมไปถึงศิลปินยอดนิยมในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้นำทางศาสนา มักเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพเลื่อมใสเป็นอย่างมาก ยิ่งประชาชนในชนบทด้วยแล้ว ความผูกพันที่มีต่อศาสนา บุคคลและวัตถุซึ่งเป็นตัวแทนทางศาสนายังมีมาก วิถีชีวิตจะดำเนินไปภายใต้กฎเกณฑ์ทางศาสนาและคติความเชื่อที่มีมาแต่บรรพกาล แม้กาลเวลาและวิถีชีวิตทางวัตถุจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่คติความเชื่อกลับมิได้เปลี่ยนแปลงไปง่ายนัก ดังเช่นความเชื่อเรื่อง "บาปบุญ คุณโทษ" "ชาตินี้ ชาติหน้า" "นรก-สวรรค์" และความเชื่อในเรื่องของ "กรรม" เป็นต้น ยิ่งมีอายุมากขึ้น คนในสังคมชนบทก็จะยิ่งเชื่อในคำสอนต่าง ๆ เหล่านี้มากขึ้น หลายคนเมื่ออยู่ในวัยสาว-หนุ่ม หรือในวัยทำงาน ความเชื่อในเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัว แต่เมื่อย่างเข้าวัยกลางคนจนถึงวัยชรา กลับหันมาใส่ใจต่อคำสอนทางศาสนาและหันหน้าเข้าวัดมากขึ้น เนื่องจากเกิดความกลัวต่ออนาคตที่มองไม่เห็นภายหลังการตาย อย่างไรก็ตาม ตัวแทนหรือบุคคลผู้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสดาในศาสนาต่าง ๆ มักจะเป็นบุคคลที่ได้รับความยกย่อง ศรัทธา จากประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะ เป็นพระภิกษุ มัคทายก หรือผู้มีอาวุโสต่าง ๆ ดังนั้น คำแนะนำสั่งสอนจากบุคคลเหล่านี้จึงได้รับความเชื่อถือจากผู้ที่เลื่อมใส ศรัทธา

จากจุดนี้เองจึงทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน พยายามเข้าไปยื่น
เงื่อนไขต่อรองกับเจ้าอาวาสและกรรมการวัด เช่น จะสร้างศาลาการเปรียญ
กุฏิ วิหาร หรือจะนำผ้าป่า ถวายมาทอดที่วัด เพื่อหาทุนให้สร้างศาสนสถานและ
ถาวรวัตถุต่าง ๆ โดยขอแลกเปลี่ยนกับการใช้เวทีและบุคลากรของวัดในขณะ
ประกอบศาสนกิจต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการหาเสียงทั้งโดยตรงหรือโดย
ทางอ้อม เพื่อให้ประชาชนผู้ศรัทธาต่อวัดเลื่อมใสในผู้สมัครตามไปด้วย

กลุ่มเครือญาติและมิตรสหาย ความยึดเหนี่ยวผูกพันระหว่างบุคคลที่มี
สายเลือดเดียวกันเป็นมรดกทางสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้มนุษย์ชาติอยู่รอดมาได้
ภายใต้กฎแห่งวิวัฒนาการของโลก เท่า ๆ กับการเป็นส่วนหนึ่งซึ่งทำให้สังคมพัฒนา
การหรือทำให้อาณาจักรบางแห่งล่มสลายไป เพราะความต้องการให้สายเลือด
แห่งเผ่าพันธุ์ของตนยิ่งใหญ่เหนือกว่าสายเลือดแห่งเผ่าพันธุ์อื่น เช่นเดียวกับเมื่อ
มองย้อนส่วนลงมายังระบบครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดแห่งเผ่าพันธุ์ ความ
ผูกพันกันในระหว่างสมาชิกของครอบครัว ก็ทำให้ชีวิตของคนแต่ละคนอยู่รอดและ
สามารถพัฒนาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมได้อย่างมั่นคง ถ้ามีพื้น
ฐานทางครอบครัวที่ดีมีพ่อแม่ พี่น้องที่เอาใจใส่ มีญาติมิตรที่คอยให้กำลังใจสนับสนุน
มนุษย์ก็สามารถที่จะต่อต้านแรงกดดันจากธรรมชาติและสังคมที่แปลกแยก
รอบ ๆ ตัวได้ ดังนั้น ความผูกพันกันในกลุ่มเครือญาติและมิตรสหายจึงเป็นสิ่งที่คน
ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ แม้จะน้อยลงไปบ้างเมื่อแรงกดดันจากธรรมชาติและสภาพ
แวดล้อมลดความสำคัญลงไปและมนุษย์สามารถอยู่รอดได้ด้วยตัวเองมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับคนในชนบทแล้ว ความสำคัญของกลุ่มเครือญาติ
และการยึดถือในระบบพวกพ้องยังคงมีอยู่ เพราะในระบบการผลิตของเขายังคง
ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานและปัจจัยการผลิตของกันและกันอยู่ ความผูกพันระหว่างกัน
จึงยังมีอยู่มาก แต่อาจจะค่อย ๆ สลายตัวไปเมื่อระบบสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่เข้าไป
มีบทบาทมากขึ้น

ความผูกพันอันนี้เองที่ทำให้คนชนบทมักจะเชื่อถือ และตัดสินใจทำอะไรตาม ๆ กันไป (เลียนแบบ) ในระหว่างพวกพ้อง พี่น้องเดียวกัน และยินยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้มีอาวุโส หรือผู้มีประสบการณ์มากกว่า (เพื่อความปลอดภัยและความสงบสุขของชีวิตตนเอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีประสบการณ์และเข้าใจวิถีชีวิตของชาวชนบทดี จึงมักจะใช้จุดอ่อน (หรือจุดแข็ง) อันนี้ในการสรรหาหัวหน้าคณะซึ่งเป็นที่เชื่อถือของประชาชนในกลุ่มสายสัมพันธ์เดียวกันมาช่วยหาเสียงให้กับตน

กลุ่มศิลปินขอดีนิยมในท้องถิ่น ศิลปิน คือ กลุ่มคนที่ให้ความบันเทิง ความรื่นเริง และความสุขทางใจ ศิลปินที่แสดงได้ดี เข้าถึงอารมณ์ของผู้ชม ผู้ฟัง ก็มักจะเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ยิ่งศิลปินที่สามารถสื่อบทบาทการแสดงได้อย่างถึงอกถึงใจผู้ชมมากเท่าไร ก็ยิ่งได้รับความนิยมมากขึ้นเท่านั้น

4) กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลมืด

หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในท้องถิ่น เนื่องจากการประกอบอาชีพ หรือดำเนินกิจกรรมในทางที่ไม่ถูกกฎหมาย แต่กลับได้รับการยอมรับจากประชาชน เพราะความกลัว หรือหวาดเกรงต่ออิทธิพล คำขู่ หรือการกรรโชกต่าง ๆ นานา

กลุ่มบุคคลเหล่านี้ ได้แก่ เจ้าพ่อ นักเลง นักการพนัน เจ้ามือหวยเถื่อน ฯลฯ กลุ่มบุคคลประเภทนี้แม้ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย หากแต่เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เนื่องจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน หรือที่มักนิยมเรียกกันว่า "ส่งส่วย" นอกจากนั้นยังมีความสัมพันธ์กับประชาชนในธุรกิจลับบางอย่างอีกด้วย (เพิ่มพงษ์ ชวลิต และ ศรีสมภาพ จิตภิรมย์ศรี, น.30) เช่น หัวคะแนนระดับอำเภอของผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. บางคน นอกจากจะเป็น ส.จ. แล้ว ยังเป็นเจ้ามือหวยใต้ดินอีกด้วย เขาได้ใช้ลูกน้องซึ่งเป็น

คนเดินโพยตามหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ เป็นหัวหน้าคณะช่วยเหลือภัยให้กับตนเอง และผู้สมัครในช่วงที่มีการหาเสียงอีกด้วย

นอกจากบุคคลใน 4 กลุ่มดังกล่าวแล้ว บางครั้งผู้สมัครอาจจะต้องใช้คนธรรมดา ๆ ที่ไม่มีบทบาทอิทธิพลอะไรเลย แต่เป็นคนที่มีอาสาเข้ามาช่วยผู้สมัครทำการหาเสียงจะด้วยความศรัทธาในตัวผู้สมัครหรือเป็นเพราะความต้องการเงินจ้างรางวัลหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการช่วยเหลือภัยให้กับผู้สมัครก็ตาม หัวหน้าคณะประเภทนี้ผู้สมัครอาจจะใช้เป็น "หัวหน้าเสริม" เพื่อช่วยให้การหาเสียงของผู้สมัครเป็นไปได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ไม่นำเข้าไปใช้ในโครงสร้างหลักของระบบหัวหน้าคณะ ที่ต้องมีการวางตัวอย่างเหมาะสมและพิจารณาถึงความสามารถในการควบคุมคณะเสียงได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้สมัครไม่สามารถสรรหาบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลที่ผู้สมัครสามารถไว้วางใจมาเป็นหัวหน้าหลักให้กับผู้สมัครในอำเภอหนึ่งอำเภอใดได้ ผู้สมัครก็อาจจะสนับสนุนให้บุคคลบางคนที่ผู้สมัครไว้วางใจได้เข้าไปมีบทบาทเป็นที่ยอมรับของประชาชนในเขตอำเภอ นั้น เพื่อหวังผลในการหาเสียงให้กับผู้สมัครในระยะยาวก็ได้ เช่น ส่งบุคคลดังกล่าวลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือคณะเทศมนตรี เป็นต้น ดังเช่นในกรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 นายอุทัยได้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านเงินทุนและฐานะคะแนนเสียงแก่นาย ข. ซึ่งเป็นสามีของญาติสาวผู้เป็นลูกพี่ลูกน้องของตน เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดในฐานะที่เป็นตัวแทนของอำเภอ ค. เมื่อปี 2529 ทั้ง ๆ ที่นาย ข. มิได้เป็นคนที่มียศชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่นิยมในอำเภอ นั้นแต่อย่างใด เพียงแต่เคยเข้ามาประกอบอาชีพอยู่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม นาย ข. สามารถชนะผู้สมัครคนอื่น ๆ แม้แต่ที่เคยเป็นอดีต ส.จ. มาแล้วได้ โดยได้รับเลือกเป็น ส.จ. ในปีนั้น หลังจากที่ได้รับเลือกแล้วนาย ข. ก็มาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหลักทำการหาเสียงให้กับนายอุทัย ในเขตอำเภอ ค. ซึ่งเป็นอำเภอที่นายอุทัยมีจุดอ่อนมากที่สุดในการเลือกตั้ง เมื่อปี 2535 นั่นคือ เป็นอำเภอเดียวที่นายอุทัยไม่มีคะแนนนำ

ในขณะที่หัวหน้าคณะหลักของนายอุทัยในอำเภออื่น ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสมาชิกสภาจังหวัดและ/หรือผู้รับเหมาก่อสร้าง และพ่อค้าผู้มั่งคั่งในอำเภอเหล่านั้น ทำให้ฐานเสียงของนายอุทัยในอำเภอเหล่านั้นดีกว่าในอำเภอ ค.

ในขณะที่นายสนธิธาในขณะนั้น ซึ่งเป็นอดีต ส.ส. อีกคนหนึ่งมักจะมีหัวหน้าคณะหลักระดับอำเภอต่าง ๆ เป็นตัวแทนจำหน่ายสุรายี่ห้อหนึ่ง เนื่องจากผู้สมัครซึ่งเป็นอดีต ส.ส. คนนี้มีบิดาเป็นผู้ที่ได้รับสัมปทานในการเป็นตัวแทนจำหน่ายสุราชนิดนี้ทั่วทั้งจังหวัด ดังนั้น เขาจึงมอบให้ตัวแทนจำหน่ายสุราในแต่ละอำเภอเป็นหัวหน้าคณะให้เขา โดยจะมีสายส่งสุราและร้านค้า ร้านกาแฟในหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ เป็นหัวหน้าคณะในระดับรอง ๆ ลงไป

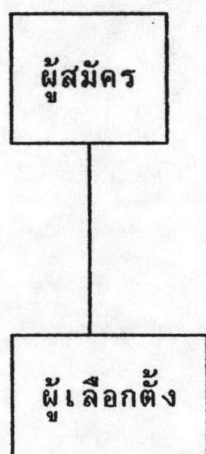
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น และผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างก็มีความต้องการในชีวิต ซึ่งไม่สามารถสนองความต้องการของตนได้ทั้งหมด จึงต้องอาศัยผู้อื่นมาช่วยสนองความต้องการเหล่านั้น ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนในท้องถิ่น จึงต้องเข้าสู่สัมพันธหรือติดต่อกัน และเนื่องจากแต่ละฝ่ายต้องการผลประโยชน์ตอบแทนมากที่สุดจากสิ่งที่นำไปแลกเปลี่ยน จึงจำต้องสร้างกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่ดีมีความยุติธรรมขึ้น ความต้องการซึ่งกันและกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน กฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจะควบคุมความประพฤติของกันและกัน กฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกสูงสุดจะช่วยรักษาสัมพันธภาพให้ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2531 : น.211)

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของผู้สมัครที่แตกต่างกันนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจาก (Peter M. Blau, 1964. : p.91) ฝ่ายที่ให้ผลตอบแทนน้อยจะไม่สามารถต่อรองหรือควบคุมการลงคะแนนการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้การเสนอผลประโยชน์เป็นสิ่งจูงใจที่จะให้ประชาชนตัดสินใจเลือกนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (Robert H. Salisbury, 1970 : p. 212)

1. ผลประโยชน์ทางวัตถุ (material benefits) เช่น เงิน สิ่งของ
2. ผลประโยชน์ทางด้านอารมณ์ความรู้สึกใกล้ชิด (solidarity benefits) เช่น การเรียนรู้ มิตรภาพที่ได้จากการเข้าร่วมในกลุ่ม เป็นต้น
3. ผลประโยชน์ทางการมีจุดมุ่งหมายหรือการแสดงออก (purpose or expressive benefits) เช่น ความพึงพอใจที่ได้แสดงออกให้เห็นถึงอุดมการณ์ เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่านายอุทัย พิมพ์ใจชน ผู้ชนะการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 นั้น ทราบว่า ประชาชนในท้องถิ่นต้องการผลประโยชน์อะไร ซึ่งอาจเป็นการทราบได้โดยผู้นำของประชาชนซึ่งได้พิจารณาแล้วว่า ประโยชน์แต่ละอย่างที่นายอุทัยได้เสนอไปนั้นจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้ง

ซึ่งการเสนอผลประโยชน์ระหว่างประชาชนผู้เลือกตั้งกับผู้สมัครสามารถแสดงเป็นภูมิได้ดังนี้

ให้ผลประโยชน์แก่ประชาชนเพื่อ
แลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง หรือ
ตำแหน่ง ส.ส.

ไปลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครตาม
ความพึงพอใจในผลประโยชน์ตอบแทน
จากผู้สมัคร

อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดชลบุรีอาจมีความเหลื่อมล้ำกันในสังคมลดน้อยลง กล่าวคือ มีการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม หรือการจัดคนในสังคมออกเป็นกลุ่ม ๆ น้อยลง ทำให้เกิดความเสมอภาคกัน ในแง่ของฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งได้ส่งผลต่อการตัดสินใจรับเลือกผลประโยชน์ในแง่จิตใจมากกว่าวัตถุต่างกับในอดีตที่ผ่านมา ดังที่นายสนธยา คุณปลื้ม ได้ใช้วิธีการแบบดั้งเดิมโดยอาศัยอิทธิพลท้องถิ่นเข้ามาใช้

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาโดยอาศัยโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่น จะพบว่า บทบาทของผู้นำในชุมชนซึ่งอาศัยอำนาจ อิทธิพลที่จะสร้างภาวะที่ยอมรับแก่ประชาชนในท้องถิ่นมีลดน้อยลงในแง่ของอำนาจในระบบบริหารราชการ และอำนาจในแง่ของผู้อาวุโส (older) ในท้องถิ่น ทำให้การเลือกตั้งครั้งนี้ นายสนธยา คุณปลื้ม ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังเช่นนายอุทัย

จะเห็นได้ว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ได้สะท้อนภาพเจตนาของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อรัฐ ทั้งนี้ บทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมของประชาชนในท้องถิ่น ในการให้อำนาจแก่ผู้แทน ซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้มีการพัฒนาและสามารถอธิบายเหตุผลในตัวของมันเองว่าเลือกตั้งไปเพื่ออะไร ซึ่งเราจะเห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี สามารถเข้าใจและรู้ถึงผลการเลือกตั้งว่าจะมีผลอย่างไร เพื่อที่จะเลือกผู้แทนที่จะสามารถแก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้ ทั้งนี้ โดยเฉพาะต่อความเข้าใจในเรื่องของอิทธิพลท้องถิ่นว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งอาศัยบารมีในกลุ่มชุมชนอิงแอบกับกลไกรัฐ เพื่อสร้างกลไกในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเท่านั้น